

Taryhda

şu gün

Türkmentsitanyň Prezidenti

Gurbanguly Berdimuhamedow:

-Watana söýgi, geçmişine
buýsanç şu güne guwanç gele-
jeginde ynam, şanly taryhy geç-
mişden gözbaş alýar.

Giriş

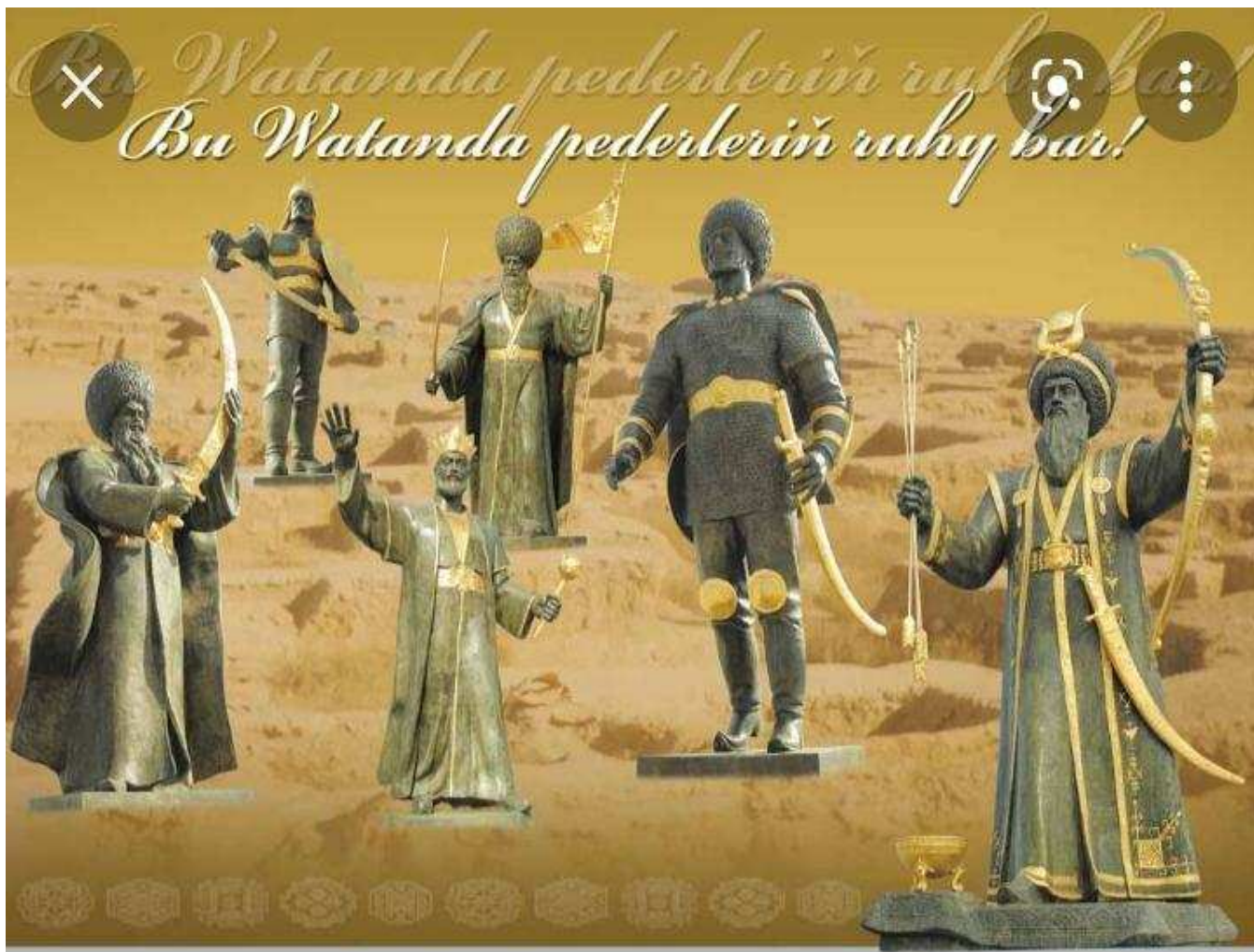
Taryh ylmy dünýäniň dürli halklarynyň we ýurtlarynyň geçmişini öwrenýän ylmydyr. Adamzat özüniň taryhy ösüşinde uzak ýoly geçdi. Adamlar geçmişiniň wakalaryny dürli çeşmeleriň üsti bilen bize miras galdyrypdyr. Biziň hem esasy maksadymyz taryhy seneleri, taryhy wakalary ýatda galyjy hem-de geljekki nesillere miras galdyrmak. Taryh dersini ylmy taýdan we dürli edebiýatlaryň üsti bilen aýdyňlaşdyrmak. Hormatly Prezidentimiziň öňe sürýän sanly bilim ulgamyny ösdürmek. Taryhy gowy bilýän, ony öwrenýän, olardan tälim alýan, döredijilikli ösdürýän hormatly Prezidentimiz eziz Watanymyzyň mukaddesligine, halkymyzyň uzak asyrlardan bäri dowam edip gelýän asylyly döredijiliklerine, döreden milli gymmatlyklaryna aýratyn sarpa goýýar.

Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe türkmen halky Garaşsyzlyga we hemişelik Bitaraplyga eýe bolandan soňra geçmiş tarhyny düýpli öwrenmeklige, dünýäniň çar künjeginde görnükli yz galdyran beýik şahsyýetlerimiziň, akyldarlarymyzyň, söz ussatlarymyzyň ömrüne we döredijiligine degişli maglumatlary toplamaga we ylmy esasyda öwrenmäge taryhy hem edebi mirasymyzy gaýtadan dikeltmäge hem-de ony Altyn asyryň altyn nesillerine ýetirmäge Hormatly Prezidentimiziň saýasynda çäksiz uly

tagallar edilýär. Çünki adamzat yzy üzülmeyän taryhy döwürlerden emele gelýär. Her döwür bolsa adamzat medeniýetine, şol sanda türkmen halkynyň medeniýetine hem anyk we kesgitleýji täsirini ýetirýän wagtyň özboluşly öwrümlerinden ybarat. Ýurdumyzyň gelejegi hasaplanýan ýaş nesil baradaky alada, olary dünýäniň ösen bilimli, ylymly, ýaşlarynyň hataryna goşulmagyna ýardam berýär. Gahryman Arkadagymyzyň belleýşi ýaly, bu gün dana pederlerimiziň asyrlaryň dowamynda sünnälän aň-düşünje, ruh-ahlak, pelsepe gymmatlyklaryny özünde jemleýän milli bilim ulgamymyz döwrebap ösdürilýär.

Ýurdumyzda ýaşlaryň okamaklary, hünär öwrenmekleri üçin ähli şertler döredilýär. Hormatly Prezidentimiziň jany sag, beýik işlerne hemişe üstünlikleriň ýar bolmagyny dileýärim.

Kitapda ýerleşdirilen ähli maglumatlar we peýdaly maslahatlar Mary welaýatynyň Murgap etrabyň 36-njy orta mekdebiniň 11-nji synp okuwçysy Şähribossan Muhammetberdiýewa tarapyndan toplanýan.

ÝANWAR

1.01.

Dünýä taryhy:

1.01.1863.ý-Awram Linkoln garaýagzy gullaryň azatlygy barada hökümet beýýannama gol çekýär.

1.01.1884.ý-Marynyň Patyşa Russiýasyna mejbury birikmegi.

1.01.1942.ý- 26-sany döwlet faşizme garşy “Birleşen Milletleriň”Jarnamasyna gol çekdi.

1.01.1948.ý-Ikinji Jahan urşundan soň Italiýada täze Konstitusiýa güýje girdi.

1.01.1993.ý.-Çehoslowakiýanyň bölünmegi netijesinde özbaşdak iki sany döwlet yagny Çehiýa we Slowakiýa Respublikalary döredi.

1.01.1979.ý.-Hytaý we ABŞ diplomatic gatnaşyklary ýola goýdy.

1.01.2007.ý.-Ýewropa Bileleşiginiň agzalygyna Bolgariýa bilen Ruminiýa girdi

Bellik: 1.01.-“Täze ýyl” baýramçlygy.

2.01.

Dünýä taryhy:

2.01.1757.ý- Beýik Britaniýa Hindistanyň Kalkutta diýen ýerini basyp alynmagy.

2.01.1925.ý-Täjigistan SSR-iň düzümine Dagly Badahşan ülkesiniň girizilmegi.

2.01.1925.ý- Benito Mussolininiň “Duçe”atly dereje almagy.

3.01.

Dünýä taryhy:

3.01.1867.ý- GDR(Germaniýa Demokratik Respublikasy)-birinji Prezidenti Wilgelm Pikiň doglan günü. Prezidentlik eden ýyllary(1949-1960).

3.01.1883.ý- Beýik Britaniýanyň premýer-minstri Klement Etliniň doglan günü.

4.01.

Dünýä taryhy:

4.01.1966.ý.-Hindistanyň Premýer-Ministri Lal Bahdur Şastri we Päkistanyň baştutanlygynda Eýýup han Daşkentde duşuşdylar we Haşmir meselesi babatda ylalaşyk baglanyşdylar.

4.01.2011.ý.-Günorta Sudanda referendum geçirilýär.

5.01.

Dünyä taryhy:

5.01.-12.01-1919.ý.-Germaniýada “Spartak”toparynyň gozgalaňy.

6.01.

Türkenistanyň taryhy:

6.01.2010.ý.-Eýrana ikinji gazgeiriji “Döwletabat-Sarabs-Hangeran”gazgeçirijileri gurlup ulanylmaga berildi.

6.01.2011.ý- Türkmenistan ýurdumzyň paýtagty Aşgabatda Prezidentimiziň gatnaşmagynda “Oguzhan köşkleri”toplumynyň ýanynda Galkynyş meýdançasyny açyldy.Onda beýikligi 45 metr bolan, owadan ajaýyp sütün dikeldildi.

7.01.

Dünyä taryhy:

7.01.1757.ý- Hytaýyň Ýewropa ýurtlaryna ýapylymagy.

8.01.

Dünyä taryhy:

8.01.1942.ý.-Ikinji Jahan urşunda Ruzwelt ABŞ-nyň bir ýylda 60-müň uçar, 45-müň tank, 20-müň top öndürmegi maksat edýändigini aýtdy.

8.01.1978.ý.-Eýranyň Kum şäherinde hökümete garşy iri halk gozgalaňy başlady.

9.01.

Dünyä taryhy:

9.01.1905.ý.-Russiýada “Ganly Ýekşenbe” wakasy.

9.01.1992.ý.-Serb halkynyň Skupşinasy Ýugoslawiýa sosialistik federatiw respublikasynyň federatiw birligi hökmünde Serb Bosniýasy we Gersogawiniýasy respublikalary çar edildi.

Türkmenistanyň taryhy:

9.01.2009.ý.-Türkmenistan ýurdumyzda “Türkmenistanyň Mejlisi hakynda” kanun kabul edildi.

10.01.

Türkmenistanyň taryhy:

10.01.2012.ý.- Türkmenistan ýurdumyzda “Awtorlyk hukugy we gatyşyk hukuklar hakynda”kanun kabul edildi.

11.01.

Türkmenistanyň taryhy:

11.01.1881.ý- Ruslar tarapyndan Gödepe galasyny zabt etmek üçin partlaýjy däri goýmak işi tamalandy. Galanyň düýbine 72-put(1t 152kg) däri goýuldy.

12.01.

Türkmenistanyň taryhy:

12.01.1881.ý-Gökdepe galasyny Patyşa Russiýasynyň basyp almagy.

12.01.1993.ý- Türkmenistanyň ilkinji Prezidenti S.A.Nyýazow 1879-1881-nji ýyllardaky Gökdepe urşuny Watançylyk urşy, onda wepat bolanalary bolsa Watançylyk urşunyň gahrymany diýip yglan etdi.

13.01.

Bellik: 13.01.-Russiýada “Köne täze ýyl” baýramçylygy.

14.01.

Dünyä taryhy:

14.-15.01.2011.ý.-Ýewropa Kommisiýasynyň baştutany Žoze Manel Barrozu ýurdumyz Türkmenistana geldi.

14.01.2011.ý.-Tunisiň Prezidenti Zin Abidin Ben Aly ýurdy terk edip Saud Arabystana gaçýar

15.01.

Dünyä taryhy:

15.01.1885.ý- Rus generaly Komarow podpolkownik Alyhanowy ýanyna çagyryp,oňa Pulhatyny eýelemegi buýrumagy.

15.01.1944.ý.-Warşawa faşistlerden azat edilidi.

15.01.1991.ý.-BMG-nyň Howupsuzlyk Geňeşi Kuweýtiň çäginde Yrak goşunlarynyň çykarylmagyny talap etdi.

Türkmenistanyň taryhy:

15.01.1924.ý- Jüneyt hanyň ýolbaşçylygynda Horezmde sowet häkimýetine garşy gozgalaňyň bolmagy.(1-nji Garagum urşy) .

16.01.

Dünyä taryhy:

16.01.1979.ý.-Eýran şasy Reza şa ýurdy taşlap, maşgalasy bilen Asuana(Müsür) dynç almaga gidýär.Soň ol Watanyna gaýdyp bilmejegine düşünüp,Marokka, Bagam adalaryna,ABŞ-a, Panama gidýär soň ýene-de Müsüre dolanýar.

17.01.

Türkmenistanyň taryhy:

17.01.1994.ý-Umumymilli”GALKYNYŞ” herketiniň birinji gurultaýy.

17.01.1994ý- Türkmenistan ýurdumyzda Ýaşulylaryň V maslahaty boldy.

Dünyä taryhy:

17.01.1991.ý-Amerkan general N.Şwarskopfyň ýoldaky Bagdat wagty bilen daňdan sagat 3-de Yraga garşy urşa başlady.

18.01.

Dünyä taryhy:

18.01.1871.ý-Parižiň eteginde Wersal köşgünde Germaniýa respublikasynyň döredilendigi jar edildi.

Türkmenistanyň taryhy:

18.01.1881.ý- Rus goşunlary tarapyndan Aşgabadynyň eýelenmegi.

18.01.1917.ý- General-gubernator Kuropatkiniň:”Orta Aziýada gozgalaňyň soňuna çykyldy”diýip, paýtagta maglumat bermegi.

19.01.

Dünyä taryhy:

19.01.1981.ý- Prezident Ronald Reýganyň ABŞ-nyň (Amerikanyň Birleşen Şatlary)Prezidenti hökmünde kasam edenine birnäçe minut geçip geçmänkä,Tähranda zamun alnan amerikalylar boşadyldy.

20.01.

Dünyä taryhy:

20.01.2009.ý-ABŞ-nyň 44-nji Prezidentlignе Barak Obama bellenildi.

21.01.

Türkmenistanyň taryhy:

21.01.2009.ý-Türkmenistanda 27.09.1996.ý. kabul edilen Harby doktrinanyň rejelenen täze nusgasy kabul edildi.

22.01.

Dünyä taryhy:

22.01.1945.ý-Adolf Gitler Berliniň etegindäki Wauzey şäherinde ýewreý maşgalalaryny uçdan tutma gyrmak barada karar Kabul edildi.(“Holokost”- Gutarnykly çözgüt operasiýasy).

23.01.

Türkmenistanyň taryhy:

23.01.1920.ý- Hywa hany Jüneýt han bilen gyzyň goşun bölüminiň arasynda Gazawadyň eteginde söweş.Netijede Jüneýt han ýeňlişe sezewar bolýar.

24.01.

Dünyä taryhy:

24.01.1712.ý- Prussiýanyň Beýik koroly Fridrih II doglan günü. (1740-1786)dolandyran ýyllary.

24.01.1746.ý- Şweýsiýanyň karoly Gustaw III doglan günü.

24.01.2020.ý-Beýik Britaniýanyň premýer-ministri Boris Jonsonyň ÝB-niň (Ýewropa Bileleşigi) düzüminden çykýan ýurtlaryň düzgünleriniň ylalaşygyna gol çekmegi.

25.01.

Türkmenistanyň taryhy:

25.01.2016.ý- Hormatly Prezidentimiziň “Harby doktrina” hakynda çykaran permany.

26.01.

Dünýä taryhy:

26.01.1793.ý-Fransiýanyň koroly Lýudowik XVI jezalandyrylýar.

27.01.

Türkmenistanyň taryhy:

27.01.1992.ý-Türkmenistan ýurdumyzda Goranmak ministrligi döredilýär.

Bellik: 27.01.-Türkmenistanda “Watan goragçylarynyň” günü.

28.01.

Dünýä taryhy:

28.01.1871.ý-Fransiýanyň Daşary işler ministri Žan-Fawr Germaniýanyň birinji minisrti Otto fon Bimark bilen masgaraçylykly şertnama gol çekdi.

29.01.

Dünýä taryhy:

29.01.1871.ý-Germaniýa bilen Fransiýanyň arasynda deslapky ylalaşyga gol çekildi.

Türkmenistanyň taryhy:

29.01.1997.ý-Türkmenistan ýurdumyzyň döwlet nyşanymyzyň biri bolan baýdagymyza BMG-nyň parahatçylygynyň nyşany bolan zeýtun şahasy oturdyldy.

30.01.

Dünýä taryhy:

30.01.1911-17.02.1912.ý-Hytaýda Sinhaý rewolýusiýasy.

31.01.

Türkmenistanyň taryhy:

31.01.1830.ý- Birinji ahal teke ýörüşine ýolbaşçylyk eden generallaryň biri bolan Lomakin Bakuda dünýä inýär.

28-31.01.1918.ý-Sowetleriň Bütinrussiýa III gurlutaýy.

FEWRAL

01.02.

Türkmenistan taryhy:

1-2.02.2010.ý-Hormatly Prezidentimiziň Fansiýa Respublikasyna ilkinji resmi sapary boldy.

02.02.

Türkmenistan taryhy:

2.02.1920.ý- Hywa hany Seyit Abdylla we Jüneýt han tagtdan el çekdiler.

2.02.1993.ý-Ýurdumyzda oba hojalyk işgärleriniň maslahaty boldy.

Dünyä taryhy:

2.02.1943.ý-Ikinji Jahan urşunda Stalingrad söweşinde nemesleriň goşunlary ýenlip yza çekildi.

2.02.1952.ý-Koreýa Rwspublikasynyň 11-nji Prezidenti Pak Gyn He dogulýar.

03.02.

Dünyä taryhy:

3.02.1917.ý-Birinji Jahan urşunyň gidýän döwründe ABŞ Germaniýa bilen diplomatik gatnaşyklary kesdi.

04.02

Dünyä taryhy:

4.02.1922.ý-Hindistanyň Çauri-Çaura diýen obasynda polisiýa iki müň çemesi adamy top okuna tutdy.

4.02.1944.ý-Ikinji Jahan urşunyň gidýän döwründe Kryyň Ýalta şäherinde Staliniň,Ruzweliň,Çerçiliň gatnaşmagynda Krym maslahaty boldy.

5.02.

Dünyä taryhy:

5.02.1852.ý-Russiýa üçin täze Ermitaž açylmagy.

5.02.1917.ý-Meksikanyň ABŞ-nyň Konstitusiyasyny kabul etmegi.

5.02.1947.ý-Baleslaw Berutuň Polşanyň Prezidenti bolmagy.

5.02.1991.ý- Gyrgyzystanyň paýtagty Frunze şäherinden Bişkege geçirilmegi.

6.02.

Dünyä taryhy:

6.02.1934.ý-Kyrk mün çemesi faşistleriň Burbon köşgüne ýörişi boldy.

7.02.

Dünyä taryhy:

7.02.1992.ý-Gollandiýanyň Maastricht şäherinde bolan maslahatda Ýewropa hyzmatdaşlygyny Ýewropa Bileleşigi diýip atlandyrmak barada karara gelindi.

7.-23.02.1999.ý-Günbataryň döwletleri bilen Russiýanyň araçylygynda Rambiyada gepleşikler geçirildi.

8.02.

Türkmenistan taryhy:

8-11.02.1250.ý- Eýýubular Elmansur diýen ýerde Fransiýanyň koroly Lýudowil IX uly ýeňlişe sezewar etdi.

Dünyä taryhy:

8.02.1587.ý- Mariýa Stýuart Ýelizaweta I-iň buýrugy bilen öldürilýär.

8.02.1904.ý-Ýaponiýa Russiýa garşy uruş yglan etdi.

9.02.

Dünyä taryhy:

9.02.1863.ý-Anri Dýunan “Bäşler guramasyny” döretdi.

10.02.

Dünyä taryhy:

10.02.1763.ý-Angliýanyň we Prussiýanyň arasynda ýediýyllyk urşun netijesinde Parižde parahatçylyk şertnamalaryna gol çekildi.

10.02.1828.ý-Rus- Eýran urşunyň netijesinde “Türkmençäý” şertnamasy baglaşyldy.

10-11.02.1979.ý-Yslam rewolýusiýasy netijesinde Eýran döwletinde şa düzgüni agdaryldy.

10.02.2009.ý-ABŞ-nyň Senaty krizisden çykmak üçin adatdan daşary çäreleriň meýilnamasyny tassyklady.

11.02.

Türkmenistan taryhy:

11.02.2007.ý-Ýurdumyz Türkmenistanda Prezident saýlawlary geçirildi.Saýlaw ses bermäge 98,68%-i saýlawçy gatnaşyp,şolardan 89,23%-i Gurbanguly Berdimuhamedowy saýlady.

Dünyä taryhy:

11.02.2011.ý- Müsüriň Prezidenti Hosni Mübärek wezipesinden aýryldy.

12.02.

Türkmenistan taryhy:

12-13.02.2009.ý-Çehiýa Respublikasynyň hökümet baştutany Mirek Topolangiň ýolbaşçylygyndaky wekilçilikli topary ýurdumyza resmi sapary boldy.

12.02.2012.ý-Ýurdumyzda Türkmenistanda Prezident saýlawlary geçirildi.Alternatiw esasynda geçen saýlawda Gurbanguly Berdimuhamedow 97,14% ses bilen ikinji möhletli Prezidentlige saýlanyldy.

12.02.2017.ý-Ýurdumyz Türkmenistanda Prezident saýlawlary geçirildi.Geçirilen saýlawda saýlawçylaryň 97,64% ses bermegi bilen Gurbanguly Berdimuhamedow üçinji möhletli Prezidentlige saýlanyldy.

Bellik: 12.02.-Hytaý döwletine “Täze ýyl”baýramçylygy bellenilýä

13.02.

Türkmenistan taryhy:

13-14.02.1916.ý- Hywada ýaşayan Jüneýt hanyň we Şammy keliň nokerleri Hywa galasyny eýelemegi.

13.02.2006.ý- Ýurdumyzyň Büzmeýin etrabyndaky sement zawody Kelata(Bäherden) göçürildi we şol ýerde durky täzelenip işe girizildi.

Dünýä taryhy:

13.02.1990.ý-Norwegiýanyň paýtagty Osloda GDR (Germaniýa Demokratik Respublikasy) bilen GFR(Germaniýa Federatiw Respublikasy) birleşdirilmegi üçin”4+2” duşuşygy(SSSR,ABŞ,Beýik Britaniýa,Fransiýa+ GDR we GFR) geçdi.

14.02.

Türkmenistan taryhy:

14.02.1930.ý- TSSR-de ähliumumy hökmany başlangyç okuwynyň girizilmegi.

15.02.

Türkmenistan taryhy:

15.02.1916.ý- Rus generaly Galkiniň jeza beriji topary bilen Hywa hanynyň ýanyna gelmegi.

15.02.1925.ý- Sowetleriň Bütintürkmen I gurultaýynda Jüneýt hanyň günäsiniň geçilmegi.

15.02.1989.ý- Owganystandan iň soňky sowet esgeri çykaryldy.

16.02.

Dünyä taryhy:

16.02.1770.ý-Fransiýanyň dofini Lýudowik XVI Mariýa Antuanetta bilen durmuş gurmagy.

16.02.1942 Kim Çen Ir KHDR(Koreýa Halk Demokratik Respublikasy) Prezidenti dünýä indi.

17.02.

Türkmenistan taryhy:

17.02.1935.ý- TSSR-de “Täze artel” düzgünnamasy kabul edildi.

Dünyä taryhy:

17.02.2008.ý-Kosowanyň parlamenti ýurduň döwlet garaşsyzlygy baradaky jarnamany kabul etdi.

18.02.

Dünyä taryhy:

18.02.1900.ý- Iňlis-bur urşunyň dowam edýän döwründe Padarberdiň eteginde uly söweş boldy.

18.02.2008.ý-Fransiýa Kosowanyň garaşsyzlygyny yglan etdi.

Bellik: 18.02-Türkmenistanda “Diplomatik işgärleriniň” günü.

19.02.

Dünýä taryhy:

19.02.1861.ý-Russiýada “Daýhanlaryň garaşlylygy hukugynyň ýatyrylmagy”hakynda kanun Kabul edildi.

Türkmenistan taryhy:

19.02.1992.ý-Ýurdumyzyň Döwlet nyşanlary bolan Döwlet Baýdagy we Döwlet Tugrasy döredildi.

19.02.1992.ý-Türkmenistan ýurdumyzda “Türkmenistanyň Döwlet baýdagy hakynda”kanun kabul kabul edildi.

20.02.

Dünýä taryhy:

20.02.1907.ý- Russiýada ikinji Döwlet Dumasy işläp başlady.

21.02.

Dünýä taryhy:

21.02.1916.ý-Birinji Jahan urşy döwründe Germaniýanyň Werden şäherinde Werden gyrgynçylygy boldy.

22.02.

Dünýä taryhy:

22.02.2014.ý-Ukrainadaky halk çykyşlary netijesinde Prezident W.Ýanukowiç häkimiýetden çetleşdirildi.

23.02

Bellik:23.02.-Russiýada “Watan goragçylarynyň” günü.

24.02.

Dünýä taryhy:

24.02.1848.ý-Fransiýada “Fewral”rewolýusiýasy.

Türkmenistan taryhy:

24.02.2010.ý- Hormatly Prezidentimiziň döredijilik intilgensiýasynyň wekilleri bilen duşuşygy.

25.02.

Dünyä taryhy:

25.02.1848.ý- Fransiýada 2-nji respublikanyň yglan edilemgi.

25.02.2013.ý-Koreýa Respublikasynyň Prezidentligine Pak Gyn He saýlanyldy.

26.02.

Dünyä taryhy:

26.02.1870.ý- Nýu-Ýorkda ilkinji metronyň düýbi tutuldy.

26.02.1921.ý-Moskwada sowet-eýran şertnamasy.

27.02.

Dünyä taryhy:

27.02.1917.ý- Russiýada “Fewral rewolýusiýasy”

27.02.1991.ý-Kuweýt Yragyň erkinden doly azat edildi.

27.02.2012.ý-Ýemen Respublikasynyň Prezidentligine Abd Rabbo Mansur al-Hadi saýlanyldy.

28.02.

Dünyä taryhy:

28.02.1828.ý-Ikinji rus-eýran urşy tamamlanyp, “Türkmençäý” şertnamasyna gol çekildi.

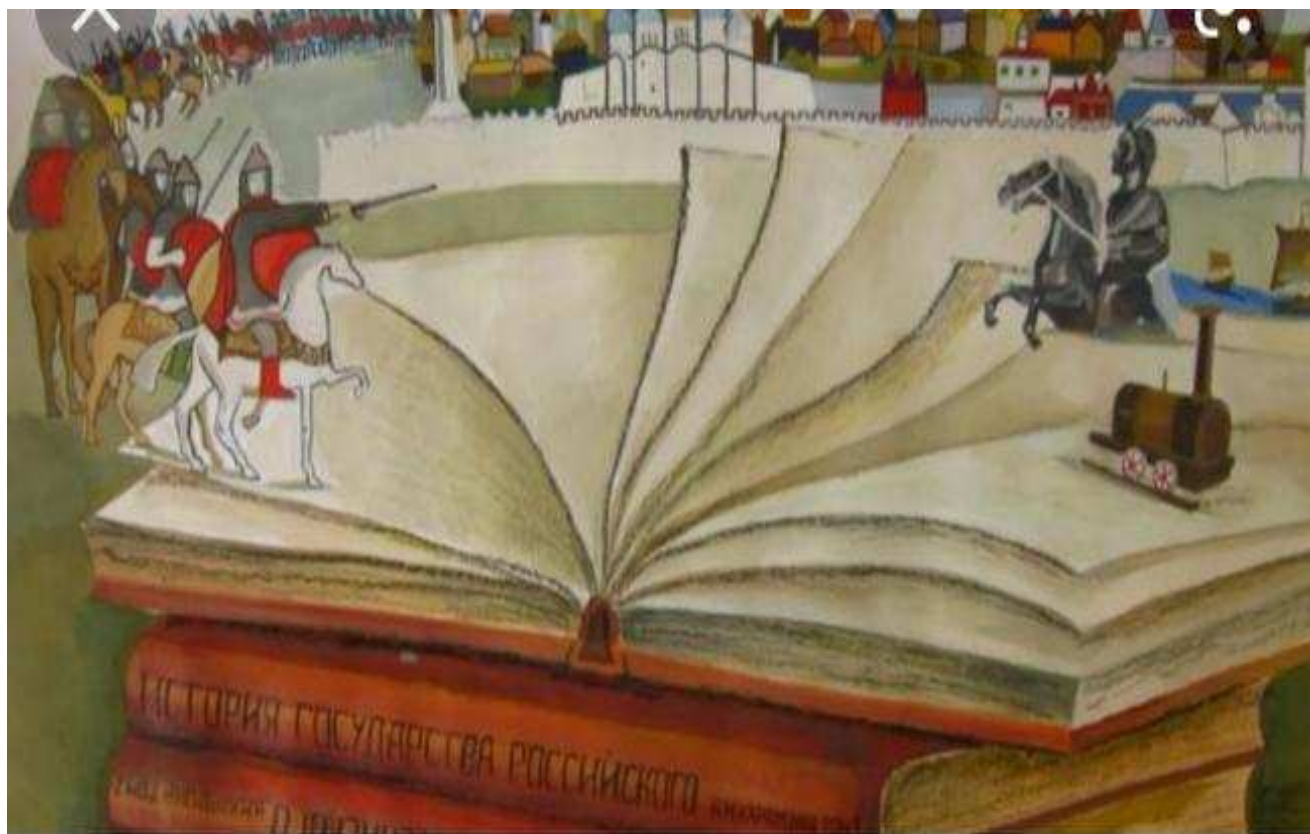
28.02.1991.ý-Kuweýt Yragyň düzüminden çykdy.

29.02.

Türkmenistan taryhy:

29.02.1884.ý-Gajar hanyň 4 müň goşunlary Maranyň eteginde rus general Komarowyň goşunlary bilen çaknyşpdyr.Söweşde Garjar hanyň goşunlary ýeňlipdir.

29.02.1992.ý-Ýurdumyz Türkmenistan Türkiýe Respublikasy bilen diplomatik gatnaşyklary ýola goýdy.

MART

1.03

Dünýä taryhy:

1.03.1992.ý-Bosniýa we Gersegowina doly garaşsyz döwlet boldy.

Türkmenistan taryhy:

1.03.1990.ý-Türkmenistan ýurdumyzda Ýaşuylaryň I maslahaty boldy.

2.03.

Dünýä taryhy:

2.03.1917.ý-Dumanyň wekilleri tarapyndan Rus patyşa Nikolaý-II we ogly Alekseý Nikolaýewiç adyndan olaryň tagtdan el çekýändigini hakysynda taryhy ýazgy alyndy.

Türkmenistanyň taryhy:

2.03.1992.ý- Ýurdumyz Türkmenistan BMG-nyň agzalygyna kabul edildi.

3.03.

Türkmenistan taryhy:

3.03.1177.ý- Turan şa Salyr Takladan kömek sorap dogany Arslan şany tagtdan agdarýar, ýöne uzak oturmaýar, ýenede Salyr Takladan kömek alyp Arslany Jiruflyň golaýynda söweşde ýeňip ikilenç tagta çykdy.

3.03.1919.ý- Eziz han Çaplyk oglynyň atylyp öldürilmegi.

3.03.1991.ý-Yrak Kuweýte özbaşdaklygyny berip ähli emlägini yzyna gaýtardy ýesirleri boşatdy.

Dünýä taryhy:

3.03.1917.ý- Brest şertnamasy baglanyşlyýar.Netijede Russiýa Birinji Jahan urşundan çykdy.

3.03.1918.ý- Kil şäherinde harby deňizçileriň gozgalany.

Bellik:3.03.- Ýaponiýa döwletinde “Gurjak” baýramçylygy bellenilýär.

4.03.

Dünyä taryhy:

4.03.1857.ý-Parižde inlis-eýran şertnamasy.

4.03.1861.ý-Awraam Linkolnyň ABŞ-da Prezidentlik kasamy boldy.

4.03.1929.ý- Gerbert Guwer ABŞ-nyň resmi ýagdaýda Prezidentlige girişýär.

4.03.2002.ý- I.Rugowa Kosowanyň Prezidentligine saýlanyldy.

5.03.

Türkmenistan taryhy:

5.03.1917.ý- Aşgabatda köne baknaçylyk dolandyryş edarasynyň deregine Wagtlaýyn ýerine ýetiriji komitetiň döredilmegi.

5.03.1953.ý- SSSR-iň baş secretary Iosif Wistalýonowiç Staliniň aradan çykmagy.

6.03.

Türkmenistan taryhy:

6.03.1874.ý-Zakaspi harby bölüminiň döredilmegi.

6.03.1992.ý- Ýurdumyz Türkmenistan bilen Germaniýa döwletiniň arasynda diplomatik gatnaşyklary ýola goýdy.

Dünyä taryhy:

6.03.1933.ý- ABŞ-nyň Prezidenti Ruzwelt “Ähli banklary ýapmak barada” karar çykardy.

7.03.

Türkmenistanyň taryhy:

7.03.1879.ý- Lazerewyň uly goşun bilen Çekişlere gelmegi.

8.03.

Türkmenistan taryhy:

b.e.öň.8.03.521.-ý Ahemeniler döwleti bilen Parfiýalylaryň arasynda Wişpawzutiş galasynda söweş boldy.

8.03.1736.ý-Owşar taýpasyndan bolan Nedir özünü Eýranyň şasy diýip yglan etdi.

Bellik:8.03.-“Halkara zenanlar” günü.

9.03.

Türkmenistanyň taryhy:

9.03.2013.ý-Türkmenistan ýurdumyzyň BMG-niň 68-nji sessiýasyna gatnaşmagy.

10.03.

Türkmenistan taryhy:

10-12.03.2010.ý-Ýurdumyzda “Gündogar Türkmenistanyň mirasy orta asyr medeniýetiniň ulgamynda” atly ylmy-halkara maslahat geçdi.

11.03.

Dünyä taryhy:

11.03.1941.ý- Amerikanyň Kongresiniň tassyklamagynda Ikinji Jahan urşunyň öň ýany Ruwelt lend-linza baradaky kanuna gol çekdi.

11.03.2011.ý-Ýaponiýada ýerttitreme netijesinde başlanan sunami köp weýrançylyklara getiripdi.

12.03.

Dünýä taryhy:

12.03.1849.ý-Nowaranyň eteginde söweş.

12.03.1925.ý-Hytaýly Milletiň atasy”Sun Ýatsen” rak keseli sebäpli aradan çykýar.

12.03.1933.ý-ABŞ-nyň Prezienti Ruzwelt “Işsizlige garşy göreşmek boýunça adatdan daşary kanun” Kabul edtdi.

12.03.1940.ý-SSSR bilen Finlandiýanyň arasynda sowet-fın şertnamasyna gol çekildi.

12.03.1947.ý-ABŞ-nyň Prezidenti Garri Trumen özüniň “Trumeniň doktrinasy” atly dokrinany kabul etdi.

12.03.1989.ý-Tim Bernes Li “World Wide Web”(W.W.W) pikirini ýagny Internet ulgamyny döretmek pikirini orta atdy.

Türkmenistan taryhy:

12.03.2010.ý-Ýurdumyz Türkmenistanda “Gümrük gullugy hakynda”kanun kabul edildi.

13.03.

Dünýä taryhy:

13.03.1948.ý- Wenada rewolýusiýa bolup geçdi.

14.03.

Türkmenistan taryhy:

14-16.03.1918.ý-Sowetleriň Bütünrussiýa IV gurlutaýy.

14.03.1921.ý- SSSR-de “harby kommunizm” syýasat “Täze ykdysady syýasat (TYS) bilen azyk borçnamasy bolsa azyk salgydy bilen çalşyryldy.

14.03.2013.ý-Ýurdumyz Türkmenistanyň Jebel we Garlyk şäherlerinde sement zawodlary işe girizildi.

Dünýä taryhy:

14.03.2002.ý-Ýugoslaviýanyň,Sebiýanyň we Çernogoriýanyň syýasy ýolbaşçylary Ýewropa Bileleşiginiň(ÝB) wekili Hawýer Solonanyň araçylygynda täze soýuz döwletiniň Serbiýanyň we Çernogoriýanyň döredilýändigini baradaky ylalaşyga gol çekildi.

14.03.2013.ý-Hytaý Halk Respublikasynyň(HHR) Başlyklygy wezipesine Si Szinpin bellendi.

15.03.

Dünýä taryhy:

15.03.1848.ý- Wengriýada rewolýusiýa bolup geçdi.

Türkmenistan taryhy:

15.03.1993.ý-Ýurdumyzda Milli golýazmalar instituty açyldy.

16.03.

Dünýä taryhy:

16.03.1921.ý-Moskwada Russiýa Sowet Federatiw Sosialistik Respublikasy(RSFSR) bilen Türkiýäniň arasynda dostluk we doganlyk barada şertnama baglanyşyldy.

16.03.2014.ý- Geçirilen ähliahalk sala salşygynyň netijesinde Ukrainanyň Krym awtonom ülkesiniň Russiýa Federasiýasynyň düzümine girýändigini kararla edildi.

Türkmenistan taryhy:

16.03.2002.ý- Ýurdumyz Türkmenistanda hereket edýän jemgyýetçili we syýasy guramalaryň biri bolan Zenanlar bileleşiginiň I gurultaýy boldy.

17.03.

Türkmenistan taryhy:

17.03.1992.ý-Ýurdumyz Türkmenistanda ABŞ-nyň wekilçiligi ilçihanasy açyldy.

17.03.2006.ý-Ýurdumyz Türkmenistanda uzynlygy 540.km. uzalyp giýän Aşgabat-Garagum-Daşoguz demir ýoly gurulyp ulanylmaga berildi

18.03.

Türkmenistan taryhy:

18.03.1885.ý- Daşköpriniň ýanynda rus we owgan goşunlarynyň arasynda aýgytly söweş boldy.Netijede owgan goşunlary ýeňlipdir.

18-20.03.1995.ý- Ýurdumyz Türkenistanda ilkinji gerek Halkara “Nebit we gaz”sergisi geçirildi.

Dünýä taryhy:

18.03.1962.ý-Elwin ylalaşygyna görä Fransiýa Alžire özbaşdaklygyny berdi

18.03.2014.ý-Krym Russiýa Federasiýasynyň täze subýekidine öwrüldi.

19.03.

Türkmenistan taryhy:

19.03.1855.ý- Sarahs söweşiniň aldym berdimli wagty.

20.03.

Dünýä taryhy:

20.03.1999.ý-ÝHHG-niň missiýasy Kosoadan çykdy.

20.03.2003.ý-ABŞ we Beýik Britaniýa Ýragyň Prezidenti Saddam Hüseyiniň düzgünine garşy urşa başladylar.Ol waka “Yraga erkinlik”adyny aldy.

Türkmenistan taryhy:

20.03.2013.ý-Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow ,Owaganystan Respublikasynyň Prezidenti Hamid Karzaý,Täjigistan Respublikasynyň Prezidenti Emomoli Rahman paýtagtymyz Aşgabatda Türkmenistan-Owaganystan-Täjigistan halkara demir ýoluny gurmak barada ylalaşyga gol çekildi.

20.03.2015.ý-Ýurdumyz Türkmenistan ýaşlar baradaky döwlet syýasatynyň “2015-2020-nji ýyllar üçin döwlet maksatnamasyny” tassyklady.

21.03.

Dünýä taryhy:

21.03.1917.ý-Rewolýusion sowet hökümeti Wengriýa Sowet Respublikasynyň döredilýändigini jar etdi.

Bellik: 21-22.03.- “Nowruz” baýramy.

22.03.

Dünýä taryhy:

22-24.03.1940.ý-Musluman Ligasynyň Lahorda bolan sessiýasynda Hindistanyň demirgazyk-günbatar we demirgazyk-gündogar musulmanlaryň Päkistan atly döwletiniň döredilmegi baradaky Rezolýusiýa kabul edildi.

Bellik: 22.03-Bütindünýä “Suw” günü.

23.03.

Dünýä taryhy:

23.03.1111.ý-Birleşen rus goşuny Wladimir Monomahyň ýolbaşçylygynda Salnisa derýasyndaky ýüzjileriň kellesiniň çapylmagy.

23.03.1854.ý- Krym urşunyň başlanmagy bilen Angliýa we Fransiýa Russiýa garşy uruş yglan etmegi.

24.03.

Dünýä taryhy:

24.03.-10.06.1999.ý-ABŞ Kosowada uruş alyp bardy uruş 78-günläş dowam etdi.

25.03.

Dünýä taryhy:

25.03.1848.ý- Italiýanyň sekiz karolygynyň biri bolan Pýemont Awstriýa garşy uruş yglan etdi.

25.03.1990.ý- Wengriýada ilkinji gezek köppartiýaly saýlawlar geçirildi.

25.03.2004.ý- Ýewropa Bileleşiginiň (ÝB) Konstitusiyasy kabul edildi.

26.03.

Dünýä taryhy:

26.03.1871.ý- Fransiýada Pariž Kommunasyny döreýär.

26.03.1971.ý- Bangladeş Päkistandan bölünip aýrylýar we Bangladeş Halk Respublikasynyň döredilendigi yglan edildi.

26.03.1979.ý- Waşingtonda Ysraýyl bilen Müsüriň arasynda parahatçylyk şertnama gol çekildi.

27.03.

Dünýä taryhy:

27.03.1939.ý- Germaniýa bilen Ýaponiýanyň arasynda Berlinde baglanyşylan “Agressiw harby Soýuz” şertnamasyna faşistik Ispaniýa döwleti hem goşuldy.

28.03.

Dünýä taryhy:

28.03.1462.ý- Iwan III Moskwada Beýik knýazlyga saýlanylmagy.

28.03.1521.ý- Ýewropalylardan Fernando Magellanyň ilkinji bolup, Filippinlerdäki aborogin taýpasy bilen tanyşmagy.

29.03.

Dünyä taryhy:

29.03.1947.ý-Madagaskarda onuň bütin taryhy boýunça iň uly gozgalaňlaryň biri.

30.03.

Dünyä taryhy:

30.03.1867.ý-Demirgazyk Amerikadaky rus ýerleri bolan Alýaska we Aleut adalary ABŞ-a satyldy.

Türkmenistan taryhy:

3.03.2007.ý- XX Halk Maslahatynda ýurdumyzda “Daýhan bileleşikleri hakyndaky”, “Daýhan hojalyklary hakyndaky”kararlar kabul edildi.

31.03.

Dünyä taryhy:

31.03.1813.ý- Fransiýanyň koroly Napaleon Bonopart tagtdan el çekdirilip Elba adasyna sürgün edildi.

Türkmenistan taryhy:

31.03.2012.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Halk maslahatlarynyň we Geňeş agzalarynyň saýlawlary hakynda” kanun kabul edildi.

31.03.2012.ý- Türkmenistan ýurdumyzda”Migrasiýa hakynda” kanun kabul edildi

APREL

1.04.

Dünyä taryh:

1.04.1939.ý- Ispaniýa döleti faşistleriň golastyna doly geçdi.

1.04.1979.ý-Eýran döwleti resmi taýdan Eýran Yslam Respublikasy diýilip yglan edildi.

2.04.

Türkmenistan taryhy:

2.04.1919.ý-Inli generaly Mallesonyň öz goşunlary bilen Aşgabady we fronty taşlap gitmegi.

2.04.1937.ý- TSSR-iň ikinji gezek Konstitusióanyň kabul edilmegi.

Dünyä taryh:

2.04.1997.ý-Belarusiýa bilen Russiýa döwletleriň aarsynda soýuz döwletini döretmek barada şertnma gol çekildi.

3.04.

Dünyä taryh:

3.04.1859.ý-Fransuz goşunlary bilen Awstriýa goşunlarynyň arasynda Solferina diýen ýerde aýgytly söweş bolup geçdi.

3.04.1904.ý- “Üçler bileleşigine” garşy “Antanta bileleşigini” döretmek barada inlis-fransuz ýaraşyk şertnamasy.

3.04.2009.ý-Malaziýada Najib Tun Razzak premier- ministr wezipesine saýlanyldy.

4.04.

Dünyä taryh:

4.04.1949.ý- Demirgazyk Atlantik şertnama Guramsy(NATO) döredildi.

Türkmentsitan taryhy:

4.04.1204.ý-Gurlularyň hökmüdarý Şyhabeddin Gur Gürgenje(Köneürgenje) ýöriş edýär iki goşun Garasuw kanalyňyň boýunda çaknyşýar,söweşde Şyhabeddin Gur ýeňiş gazanýar.

5.04.

Dünýä taryh:

5.04.2014.ý-Owganystan Respublikasynyň taryhynda ikinji gezek Prezident saýlawlary geçirildi

6.04.

Dünýä taryh:

6.04.1814.ý-Fransiýanyň koroly Napoleon Bonopartyň tagtdan el çekmegi we keramatly Elba adasyna sürgün edilmegi.

6.04.1917.ý- ABŞ birinji Jahan urşunda Germaniýa garşy uruş yglan etdi.

7.04.

Dünýä taryh:

7.04.2011.ý- Kosowa Respublikasynyň Prezidentligine Ýahýaga Atife saýlanyldy.

Bellik: 7.04.-Bütindünýä saglyk günü.

8.04.

Dünýä taryh:

8.04.1830.ý- Meksikanyň Tehas welaýatyny Amerika bermejekdigi barada habar etmegi.

8.04.1904.ý-Beyik Britaniýanyň we Fransiýanyň “Ýürekdeşleriň ylalaşygyny” baglanyşylmagy.

Türkmenistan taryh:

8.04.1927.ý- TSSR-de ilkinji gezek Konstitusiýanyň kabul edilmegi.(6-bölüm,7-bap,84-madda)

8.04.1986.ý- SSSR-iň(Sowet Soýuz Sosialistik Respublikasy) baş secretary Mihail Sergeýewiç Garbaçýowyň syýasatda ilkinji gezek “täzeden gurama”sözünü ulanmagy.

9.04.

Dünyä taryh:

9.04.2003.ý- ABŞ-nyň we Beýik Britaniýanyň goşunlary Bagdady eýeledi.

10.04.

Türkmenistan taryh:

10.04.1992.ý-Ýurdumyz Türkmenistan we ABŞ-nyň arasynda diplomatik gatnaşyklar ýola goýuldy.

11.04.

Dünyä taryh:

11.04.1111.ý-Rim papalygyna Genrih V saýlanylmagy.

11.04.1857.ý- Russiýanyň imperatory Aleksandr II Döwlet gerbine iki kelleli bürgüdiň ýerleşdirilmegi baradaky karary.

11.04.1927.ý- Belarusiýanyň Konstitusiýanyň kabul edilmegi.

12.04.

Dünyä taryh:

12.04.1927.ý- Çan Kaýşi Şanhaýda kontrewolýusion öwrülişik geçirdi.

12.04.1961.ý- SSSR-iň kosmonawody Ýuriý Gagarin kosmosa çykdy.

Türkmenistan taryh:

12.04.2005.ý-Ýurdumyz Türkmenistan Eýran Yslam Respublikasy bilen bilelikde “Dostluk” suw howdany guruldy.

13.04.

Dünyä taryh:

13.04.1919.ý- Bawariýadaky Sowet hökümeti şäheri doly eýeledi.

13.04.1919.ý- Hindistanyň Amritsar şäherinde Mahatma Gandiniň ýolbaşçylygynda ýigrimi müň adamyň parahatçylykly ýörişi gurnaldy.

13.04.1941.ý- Ikinji Jahan urşunyň gidýän döwründe SSSR bilen Ýaponiýanyň arasynda birek-biregiň üstüne çozmazlyk barada şertnama gol çekdi.

Türkmentsitan taryh:

13.04.1978.ý-TSSR-iň üçünji gezek Konstitusiýanyň kabul edilmegi.(10-bap,19-bölüm,173-madda)

13.04.2007.ý- Hormatly Prezidentimiz musulmanlaryň iki mukaddesliginiň ýerleşýän ýeri bolan Saud Arabystana ilkinji resmi sapary boldy.

14.04.

Dünyä taryh:

14.04.1865.ý-ABŞ-nyň Prezidenti Awraam Linkoln Ford teatrynda atylyp öldürildi.

Türkmenistan taryh:

14.04.2018.ý- BMG-nyň(Birleşen Milletler Guramasy) Baş Assambleýasynda biziň ýurdumyzyň başlangyjy esasynda 3-iýuny”Bütindünýä welosiped günü” diýip yglan edilmegi.

15.04.

Türkmenistan taryh:

15.04.1073.ý- Kerman hökümdary Gara Arslan Gurt bilen Mälik şanyň arasynda Kerek diýen ýerde söweş.

15.04.1277.ý- Memluk soltany Beýbars mongol goşunlaryny Elbistan diýen ýerde ýeňlişe sezewar etdi.

16.04.

Dünyä taryh:

16.04.1917.ý- Birinji Jahan urşunyň gidýän döwründe rus goşunlary bilen nemes goşunlarynyň arasynda Arras şäheriniň golaýynda söweş.

16.04.1922.ý- Birinji Jahan urşy tamamlanandan soň Genuýanyň etegindäki Rapalloada rus-german diplomatik gatnaşyklary dikeltmek hakyndaky şertnama gol çekildi.

16.04.1945.ý-İkinji Jahan urşunda Gyzył goşun Berliniň daşyny gabap ony eýelemek ugrunda söweşe başlady.

16.04.2012.ý-Katar Respublikasynda harby goşunlar tarapyndan bolan döwlet agdarylyşygy şowsuz tamamlandy.

17.04.

Dünyä taryh:

17.04.1895.ý-Hytaý-ýapon urşundan soň iki döwletiň arasynda Simonesek şertnamasy baglanyşyldy.

18.04.

Türkmenistan taryh:

18.04.2011.ý-Ýurdumyz Türkmenistan bilen Angliýanyň arasynda parlamentara hyzmatdaşlygy boýunça Memerenduma gol çekildi.

19.04.

Dünyä taryhy:

19.04.1898.ý-Omdurmanyň eteginde söweş.

19.04.2011.ý-Kubanyň döwlet baştutany Fidel Kastro Kuba Kompartiýasynyň Merkezi Komitetine(KKMK) hem ýolbaşçylyk edip başalady.

Türkmenistan taryh:

19.04.2013.ý- Paýtagtymyz Aşgabatda Türkmenistan-Owganystan-Täjigistan demir ýoluny gurjka işçiler ilkinji gezek duşuşdylar.

20.04.

Dünýä taryhy:

20.04.1924.ý- Türkiýe Respublikasynyň Konstitusiýasy kabul edildi.

21.04.

Dünýä taryhy:

21.04.1926.ý-Beyik Britaniýanyň şa aýaly Ýelizaweta II dünýä indi.

22.04.

Dünýä taryhy:

22.04.1915.ý- Birinji Jahan urşunyň gidän mahaly Belgiýanyň Flandriýa welaýatynyň Ipr etrabynda ilkinji gezek himiýa ýaragyny ulandylar. Bu uruş taryha “Himiýa urşy”ady bilen girdi.

23.04.

Dünýä taryhy:

23.04.1935.ý- Polşanyň täze Konstitusiýasyny kabul etmegi.

23.04.1948.ý- Birinji arap-ysraýyl urşunyň başlanmagy, ysraýylyň Haýfa portuny eýelemegi.

Bellik: 23.04.-Bütindünýä kitap we awtorlyk günü.

24.04.

Türkenistanyň taryhy:

24.04.1985.ý- SSSK-MK-nyň(Sowet Soýuznyň Kommunistik Partiýasynyň Merkezi Komiteti)- Garbaçýowyň “Aprel pleniýumy”

25.04.

Dünýä taryh:

25.04.1945.ý- Ikinji Jahan urşunda Germaniýa garşy bilelikde göreşmek maksady bilen Elba derýasynyň boýunda amerikan we sowet goşunlary duşuşýar.

25.04-26.06.-1945.ý- San Fransiskoda (ABŞ) bolam maslahatda faşizme garşy bileleşige goşulan 51-döwletiň gatnaşmagynda Birleşen Milletler Guramasy (BMG) döredildi.

26.04.

Türkmenistan taryh:

26.04.2018.ý- Aşgabatda Halkara ahalteke atçylyk assosiasiýasynyň VIII mejlisi geçirildi.

27.04.

Dünýä taryh:

27.04.1906.ý-Rus patşasy Nikolaý II Russiýada Döwlet Dumasynyň dabaraly açylşyny etdi.

27-30.04.1920.ý- Horezm Halk Sowet Respublikasynyň(HHSR) döremegi.

27.04.1978.ý- Owganystan Respublikasynyň paýtagty Kabul şäherinde hökümete garşy ýaragly gozглаň başlady.

27.04.1992.ý-Serbiýa we Çernogoriýa Ýugoslaviýa Soýuz Respublikasyna birleşdirildi.

Türkmenistan taryh:

27.04.1064.ý- Alp Arslanyň Reý şäherinde uly dabara bilen tagta çykmagy.

27-30.04.2010.ý- Ýurdumyzda “Özgeriş ülkesi,türkmen ýaýlasy”atly 3-halkara ylmy maslahat geçirildi.

28.04.

Türkmenistan taryh:

B.e.28.04.224.ý- Sasany patşasy Ardaşir bilen Parfiýa patşasy Artaban V arasynda Ormuzdegan diýen ýerde aýgytly söweş boldy. Söweşiň netijesinde Parfiýa imperýasy dargady we ýerleri Sasany döletine birleşdirildi.

28.04.1930.ý- TK(b)P MK-nyň (Türkmenistan Kommunistik (bolşewikler) Partiýasynyň Merkezi Komiteti) kabul eden kararynda kolhoz gurluşynyň nädogrydygy boýun alyndy.

28.04.2008.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Owganystan Respublikasyna ilkinji resmi sapary boldy.

29.04.

Dünýä taryh:

29.04.1945.ý-ItaliýadaMussolini tutulyp agyr jezalandyrylýar.

29.04.1951.ý- Eýranda Milli frontuň baştutanlygyna doktor Muhammet Mosaddyga bellenildi.

29.04.2014.ý- Horwatiýanyň Prezidenti Iwo Ýosipowiç ýurdumyz Türkmenistana resmi saparda boldy.

30.04.

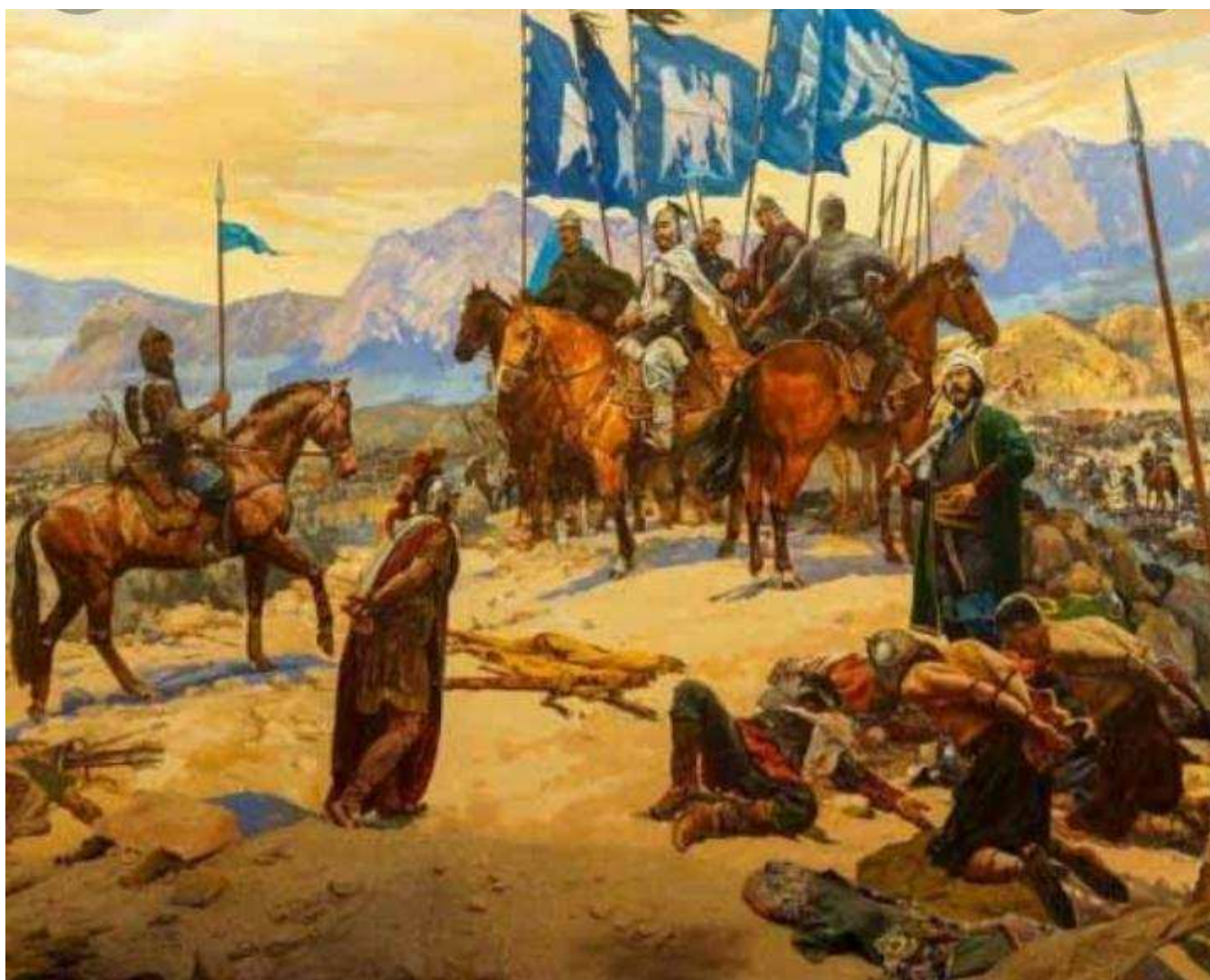
Dünýä taryh:

30.04.1978.ý- Owganystan Demokratik Respublikasy döredilmegi Baş secretary Nurmuhamet Taraki bellenildi.

Türkmenistan taryh:

30.04.1918.ý- TASSR-iň (Türküstan Awtanom Sowet Sosialistik Respublikasy) döredilmegi.

30.04.1927.ý- TSSR-iň birinji gezek Konstitusíanyň kabul edilmegi.

MAÝ

1.05.

Dünyä taryhy:

1.05.1890.ý- Ýewropa döwletleriniň köpüsinde “Zähmetkeşleriň Halkara raýdaşlyk günü”bellenilýär.

1.05.1999.ý-Ýewropa Bileleşigini(ÝB) kämilleşdirmek üçin kabul edilen Amsterdam şertnamasy güýje girdi.

2.05.

Dünyä taryhy:

2.05.1945.ý- Berli Gyzył Goşun tarapyndan eýelenildi.

2.05.1953.ý- Iordaniýanyň tagtyna Hüseyin I saýlanyldy.

Türkmenistan taryhy:

2.05.2018.ý-Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhammedowyň gatnaşmagynda Balkan welaýatymyzyň Türkmenbaşy şäherinde Türkmenbaşy Halkara deňiz portunyň açylmagy.

3.05.

Dünyä taryhy:

3.05.-3.06.1919.ý- Üçünji inlis-owgan urşy.

3.05.1920.ý-Türkiýe Respublikasynda Milli hökümet döredildi.

3.05.1946.ý- Ýaponiýanyň paýtagty Tokiada Ikinji Jahan urşundan soň kazyýet seljermesi geçirildi.

4.05.

Dünyä taryhy:

4.05.1919.ý- Hytaýyň paýtagty Pekinde syýasy iş taşlaýyş başlanýar.

4.05.1942.ý-Ikinji Jahan urşunyň gidýan mahaly ABŞ bilen Ýaponiýanyň arasynda Korall deňiz söweşi.

4.05.1986.ý- Owganystan Respublikasynda Babrak Karmal häkimýetden çetleşdirildi ýerine Muhammet Najibulla saýlanyldy.

Türkmenistan taryhy:

4.05.1999.ý- Garagum kanaly “Garagum derýasy” diýip atlandyryldy.

4.05.2000.ý- Türkmenistanyň ilkinji Prezidentiniň kabul eden Permanyna laýyklykda wepat bolan watandaşlarmyz Türkmenistanyň Milli Gahrymanlary diýip ygylan edildi.

5.05.

Dünýä taryhy:

5.05.1789.ý- Wersal köşgünde Fransiýanyň Parlamenti Baş Şatlary maslahata çagyrdy.

5.05.1948.ý-Italiýa döwletiniň döwlet Gerbiniň kabul edilmegi.

5.05.1949.ý-Strasburgda Ýewropa Geňeşiniň binýady guruldy on sany döwlet (Belgiýa,Daniýa,Fransiýa,Irlandiýa,Italiýa, Lýukseburg,Niderlandiýa,Norwegiýa Şweýsiýa we Beýik Britaniýa) umumy ýewropa medeniýeti, düýagaraýyşy hem-de demokratik ýörelgeler esasynda hyzmatdaşlyk etmeli kararyna gelindi.

Türkmenistan taryhy:

5.05.1855.ý-Hywa nökerleri bilen Atamyrat hanyň goşunlarynyň arasynda Görogly etrabyň Ýylgynly diýen ýerinde ilkinji çaknyşyk boldy.

5.05.1996.ý- Ýurumyzyň Könergenç etrabynda ýag zawody işe girizildi.

6.05.

Dünýä taryhy:

6.05.1882.ý-Zakaspi oblastynyň döredilmegi

6.05.1946.ý- Ikinji Jahan urşunyň tamamlanmagy bilen SSSR Eýrandan goşunlaryny çykardy.

7.05.

Dünyä taryhy:

7.05.1915.ý- Birinji Jahan urşunyň dowan edýän mahaly nemesler ABŞ-nyň “Luzitaniýa” atly gämisini gark etdi.

Türkmenistan taryhy:

7.05.2014.ý- Ýurdumyz Türkmenistanda “Batyýarlyk gaz arassalaýjy” zawody guruldy.

8.05.

Dünyä taryhy:

8.05.1945.ý- Berlinde Geraniýanyň doly boýun bolýandygy hakynda akta gol çekildi.

Türkmenistan taryhy:

8.05.1921.ý- Aşgabatda aýna zawody işe girizildi.

8.05.2014.ý- Ýurdumyz Türkmenistanda “Galkynyş gaz käniniň” birinji nobatdakysy gurlup ulanylmaga berildi.

9.05.

Dünyä taryhy:

B.e.öň 9.05.53.ý- Rim goşunlary bilen Parfiýa goşunlarynyň arasynda Karry(Harran) diýen ýerde aýgytlaýjy söweş boldy.

B.e.öň. 9.05.334.ý- Aleksandr Makedonskiniň goşunlary bilen pars goşunlarynyň arasynda Granik derýasynyň boýunda söweş boldy.

9.05.1802.ý- Russiýanyň patyşasy Aleksandr I permany bilen Müňgyşlak türkmenleri Russiýanyň howandarlygyna we raýatlygyna kabul edildi.

Bellik: 1)9.05.-Ýewropa güni.

2)9.05.- Ýeňiş güni.

10.05.

Dünýä taryhy:

10.05.1857.ý- Hindistanyň paýtagty bolan Delide sypaýylaryň gozgalaňy boldy.

10.05.1871.ý- Frank-prus urşunyň soňlanmagy bilen Frankfurtda(Germaniýa) ýar.aşyk baglanyşyldy.

10.05.1940.ý-Ikinji Jahan urşunda Germaniýa Niderlandiýa we Belgiýa garşy uruş ygılan etdi.

Türkmenistan taryhy:

10.05.1917.ý- Aşgabatda “Ählitürkmen gurultaýy”geçirildi.

10.05.2010.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Ýerine ýetiriji ýerli häkimiýet hakynda”kanun kabul edildi.

11.05.

Dünýä taryhy:

11.05.1949.ý- Ysraýyl BMG-nyň 59-njy agzasy bolup girdi.

Türkmenistan taryhy:

11-13.05.2011.ý- Hormatly Prezidentimiz Ruminiýa Respublikasyna ikinji gezek resmi saparda boldy.

11.05.2013.ý- Demirgazyk-Günorta ulag geçelgesiniň Bereket-Gyzylgaýa-Uzen aralygy gurulup ulanylmaga berildi.

11.05.2013.ý- Päkistanda parlamentara saýlawlar geçirildi.Netijede ýurduň premier-ministri wezipesine Mian Muhammet Nawaz Şarif saýlanyldy.

11.05.2013.ý- Gazagystan-Türkmenistan-Eýran demir ýolunyň türkmen-gazak bölegi ulanylmaga berildi.

11-13.05.2014.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhaedow Hytaýa döwlet sapary döwründe Hytaý bilen Türkmenistanyň arasynda kosmos, ulag-aragatnaşyk,nebit-gaz,oba hojalygy,ylým-bilim we medeniýet boýunça hünärmentleri taýýarlamak boýunça hyzmatdaşlyk etmek barada ylalaşyga gol çekildi.

12.05.

Dünýä taryhy:

12.05.1555.ý- Baýram han Penjabyň hökümdary Isgenderiň 80-müňlük goşunyny Mahçiwar diýen ýerde derbi- dagyn etdi.

12.05.1877.ý- Ruslar bilen Ahal türkmenleriniň arasynda Gyzylyarbadyň eteginde ilkinji çaknyşyk boldy.

12.05.1933.ý- ABŞ-nyň Prezidenti Ruzwelt”Oba fermerlerine kömek bermek barada” kanun çykardy.

Türkmenistan taryhy:

12.05.1962.ý-Amyderýanyň mele suwy Aşgabada gelip ýetdi.

12.05.1940.ý- TSSR-de latyn elipbiýniň krilisa bilen çalşyrylmagy.

12.05.2009.ý- Paýtagtymyz Aşgabatda Germaniýanyň”Simens” kompaniýasynyň “Türkmenistan üçin häzirki zaman tehnologiýalary”atly biznes-form geçirdi.

13.05.

Türkmenistan taryhy:

13.05.1996.ý- Türkmenistan ýurdumyzda Tejen-Sarabs-Maşat demir ýolunyň gurluşygy tamamlandy.

14.05.

Dünyä taryhy:

14.05.1940.ý- Ikinji Jahan urşunda Germaniýa Niderlandiýany basyp aldy.

14.05.1948.ý- Ysraýyl döwleti döreýär.

Türkmenistan taryhy:

14.05.1992.ý- Ýurdumyzda Ýaşulularyň III Döwlet maslahatynda Türkmenistanyň Konstitusiyasynyň taslamasyny makullamak bir wagtyň özünde ýuruduň ilkinji Prezidentligine Saparmyrat Ataýewiç Nyýazowyň kandidaturasyny hödürlemek hem bellendi.

14.05.1040.ý- Gaznaly döwletiniň sultan Mesut Sarahsy eýeledi.

14-15.05.2010.ý- Ýurdumyzyň Daşoguz welaýatynda geçen Halk Maslahatynda “Türkmenistanyň durmuş-ykdysady ösüşiniň 2011—2030-njy ýyllar üçin Milli maksatnamasy” kabul edildi.

14.05.2018.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Amul-Hazar 2018” halkara awtoralli ýaryşynyň geçmek barada karar.

15.05.

Dünyä taryhy:

15.05.1955.ý- SSSR bilen Awstriýanyň arasynda Ikinji Jahan urşundan soň parahatçylykly şertnama baglanyşyldy.

Türkmenistan taryhy:

15.05.2009.ý- Ýurdumyzyň Ahal welaýatynyň Ruhabat etrabynda metallurgiýa zawody işe girizildi.

16.05.

Türkmenistanyň taryhy:

16.05.1040.ý- Gaznaly soltany Mesut Sarahsy eýeläp, Merwe tarap ýola düşdi.

Dünyä taryhy:

16.05.1867.ý- Krym urşunyň(1853-1856) tamamlanmagy bilen Russiýada Gyzyl Haçyň döredilmegi.

17.05.

Türkenistanyň taryhy:

17.05.1919.ý- Bolşewikleriň goşuny hüjüme geçip, Baýramalyny, Maryny, Tejeni, Kakany, Aşgabady menşewik goşunlaryndan azat etmegi.

17.05.1993.ý- Ýurdumyzyň Lebap welaýatynyň Türkmenabat etrabynda ýüpek keleşleýji fabrik işe girizildi.

17.05.1993.ý- Türkmenistan ýurdumyzda Ýaşulylaryň IV maslahaty boldy.

17.05.2006.ý- BMG-nyň karar çözgüdi esasynda 17-nji maý “Maglumat jemgyýetiniň Halkara günü” hökmünde belenildi.

18.05.

Dünyä taryhy:

18.05.1814.ý- Fransiýanyň koroly Napoleon Bonopartyň imperator diýip ygylan edilmegi.

Türkmenistanyň taryhy:

18.05.1992.ý- Ýurdumyz Türkmenistanyň Konstitusiyasy kabul edildi. Türkmenistanyň Döwlet baýdagynyň günü .

18.05.2011.ý- Türkmenistan ýurdumzyň paýtagty Aşgabatda “Oguzhan köşkler” toplumy açyldy.

18.05.2011.ý- Türkmenistan ýurdumzyň paýtagty Aşgabatda beýikligi 185 metr Konstitusiýa binasy açyldy.

Bellik: 18.05- Döwlet baýdagmyzyň we Konstitusiyamyzyň günü

19.05.

Dünyä taryhy:

19.05.1649.ý- Angliýa Respublika diýilip ygylan edildi.

20.05.

Türkmenistanyň taryhy:

20.05-22.08.1935.ý- Garagumyň üsti bilen Aşgabat-Moskwa atly ýörişi.

21.05.

Türkmenistanyň taryhy:

21.05.1991.ý- BDTYB(Bütün Dünýä Türkmenleriniň Ynsanperwer Birleşigi) birinji maslahaty.

21.05.2011.ý- Ýurdumyzda “Türkmenistanyň Prezidentiniň saýlawlary hakynda” hem-de “Türkmenistanyň Prezidenti hakynda” kanunlar kabul edildi.

22.05.

Dünýä taryhy:

22.-30.05.1972.ý- ABŞ-nyň Prezidenti Riçard Niksonyň SSSR-e sapary wagtynda ABŞ bilen SSSR-iň arasynda “Raketa hüjüminden goranyş ulgamyny çäklendirmek baradaky”karara gol çekildi.

22.05.1990.ý- Ýemen Halk Demokratik Respublikasy(ÝHDR) we Ýemen Arap Respublikasy birleşip Ýemen Respublikasyny döretdi.

22.05.2014.ý- Tailandyň premier-ministri Ýinglak Çinawat hökümet başyndan aýryldy.

Türkmenistanyň taryhy:

22.05.2001.ý-Türkmenistan ýurdumyzyň ilkinji Prezidenti S.A.Nyýazowa “Beýik Türkmenbaşy”ady dakylady.

23.05.

Dünýä taryhy:

23.05.1950.ý- Eýran-amerkan harby şertnamasy baglanyşyldy.

24.05.

Türkmenistanyň taryhy:

24.05.1040.ý-Seljuklar bilen Mesut Gaznalynyň arasynda Daňdanakan (Daşrabat) diýen ýerde söweş.

24.05.1990.ý-Türkmenistan ýurdumyzda “Dil hakynda”kanun kabul edildi(6-bölüm,7-bap,36-madda.)

24-26.05.2010.ý-Hormatly Prezidentimiziň Hindistan Respublikasyna ilkinji döwlet sapary boldy.

25.05.

Türkmenistanyň taryhy:

25.05.1132.ý-Soltan Sanjar we Muhammet Taparyň ogly,Mahmyt II dogany Mesut bilen Dinawer diýen ýerde çaknyşdylar. Netijede Mesut ýeňilýär.

25.05.1881.ý-Türkmenistan ýurdumzyň paýtagty Aşgabat şähermiziň düýbi tutuldy.

25.05.2013.ý- Türkmenistan ýurdumzyň paýtagty Aşgabat şähermiz “Ak mermere beslenen şäher”diýip Ginnesiň rekordlar kitabyna girdi.

Bellik: 25.05.- Aşgabat şäheriniň günü.

Dünyä taryhy:

25.05.1946.ý- Iordiya yurt garaşsyzlygyny gazandy we Iordiya Haşmit Patyşalygy diýilip atlandyryldy.

26.05.

Dünyä taryhy:

26.05.1879.ý-Ikinji ilis-owgan urşunyň dowan edýän mahaly Owganystanyň emiri Ýakup han bilen Britaniýanyň wekili Kawanýariniň arasynda “Gandamak şertnamasy”baglanyşyldy.

26-27.05.2014.ý- Müsürde Prezident saýlawlar geçirildi.Netijede Abdal Fattah as-Sisi Prezidentlige saýlanyldy.

27.05.

Dünyä taryhy:

27.05.1920.ý- Tatarystan awtonom sosialistik respublikasynyň döredilmegi. (RSFSR-iň düzümine girizildi.

27.05.1952.ý- Fransiýanyň,Italiýanyň, Günbatar Germaniýanyň,Belgiýanyň,Gollandiýanyň we Lýuksemburgyň wekilleri “Ýewropa goranmak bileleşigini” döretmek barada Parižde şertnama gol çekdiler.

27.05.-2.06.1955.ý- Ýugoslawiýa hökümeti bilen SSSR-iň arasynda hemme taraplaýyn aragatnaşyklary pugtalandyrmak hakynda deklarasiýa gol çekildi.

28.05.

Dünyä taryhy:

28.05.1902.ý- Mämişi Respublikasy Beýik Britaniýa birikdirildi.

28.05.1905.ý-Susiama deňiz söweşi.

28.05.1940.ý-Ikinji Jahan urşunda Germaniýa Belgiýany basyp aldy.

29.05.

Türkmenistanyň taryhy:

29.05.1453.ý- Osman soltany Muhammet II Fatyh Konstantinoply 50 gün gabandan soň zabt edip alýar.

29.05.1714.ý- Rus Patyşasy Pýotr I Hazar deňziniň kenarlaryna harby ekspedisiýa geçirmek barada perman çykardy.

29.05.1873.ý- Rus goşunlary tarapyndan Hywa galasynyň eýelenmegi.

Dünyä taryhy:

29.05.2005.ý- Fransiýada geçen referendumda(saýlaw) ÝB-niň (Ýewropa Bileleşigi) Konstitusiyasyna garşy ses berildi.

30.05.

Dünyä taryhy:

30.05.1925.ý- Hytaýda Milli azat edijilik rewolýusiýasy başlandy.

30.05.2011.ý-Türkiýe Respublikasynyň Prezidenti Abdylly Gül ýurdumyza resmi sapary boldy.

31.05

Türkmenistanyň taryhy:

31.05-1.08.-1988.ý- Aşagabatdan-Moskowa 2-nji gezek atly ýörişi amala aşyryldy.

31.05.2010.ý-Türkmenistan ýurdumyzda “Şatlyk-1” kompressor stansiýasyndan “Belek-1” kompressor stansiýasyna çenli 770.km uzalyp gidýän “Gündogar-Günbatar”gazgeçirijisi guruldy.

Dünyä taryhy:

31.05.1902.ý- Inlis-bur urşunyň dowamynda inlisleriň ýenmegi bilen Pretoriýada ýaraşyk şertnamsy baglanyşyldy.Şertnama gör Mämişi we Transwal Respublikalary Beýik Britaniýa birikdirildi.

IÝUN

1.06.

Dünyä taryhy:

1.06.1990.ý- Germaniýa Demokratik Respublikasynda(GDR) günbatar german markasy girizildi.

1.06.2004.ý-Yrakda wagtlaýyn hökümet döredildi.

1.06.2005.ý- Niderlandiýada geçirilen referendumda

(saýlawda) Ýewropa Bileleşiginiň(ÝB) Konstitusiýasyna garşy ses berildi.

Bellik: 1.06.-Çagalary goramagyň Halkara günü.

2.06.

Türkmenistan taryhy:

2.06.1882.ý- Zakaspi oblastynda ikinji gezek “Wagtlaýyn düzgünnama” kabul edilip oblasty edara etmegiň uýezdlere bölünýän dolandyryş düzgüniniň girizilmegi.

Dünýä taryhy:

2.06.1793.ý- Anrionyň serkerdeliginde Fransiýada Konwentiň daşy gabaldy.

3.06.

Dünýä taryhy:

3.06.1907.ý-Russiýada Döwlet agdarylyşygy geçirildi.

3.06.2014.ý-Siriýada ilkinji gezek göni ähliahk Prezident saýlawlary geçirildi.Saýlawda sesleriň 88%-inden köpüni Başar Asad saýlanyldy.

Bellik: 3.06.-Bütindünýä welosiped günü.

4.06.

Dünýä taryhy:

4.06.1878.ý- Rus-türk urşunyň tamamlanmagy bilen Kipr Konwensiýasy amala aşyryldy.

4.06.1916.ý-Birinji Jahan urşunyň dowam edýän döwründe Bruslow böwsüşligi atly operasiýa amala aşyryldy.

4.06.1920.ý-Birinji Jahan urşunyň tamamlanmagy bilen “Antanta”döwletleri bilen Wengriýanyň arasynda “Trionan”şertnamsy baglanyşyldy.

4.06.1942.ý- Ikinji Jahan urşunyň dowam edýän döwründe Ýaponiýa bilen ABŞ-nyň arasynda Midueý adalarynda söweş bolup geçdi.

5.06.

Dünýä taryhy:

5.06.1947.- Ikinji Jahan urşy tamamlanandan soň ABŞ-nyň döwlet sekretary Jorj Marşall tarapyndan ABŞ-nyň Günbatar Ýewropa ýurtlaryna berjek kömek puly işlenilip düzüldi. Bu meýilnama taryha “Marşalyň meýilnamasy”ady bilen girdi.

Türkmenistan taryhy:

5.06.2013.ý- Üç ýurudyň Türkmenistanyň,Owaganystanyň,Täjigistanyň Prezidentleriniň gatnaşmagynda Atamyrat-Ymamnazar-Akina-Andhoý demir ýolunyň gurluşygyna badalga berildi.

Bellik: 5.06.-Bütindünýä ekologiýa güni.

6.06.

Dünýä taryhy:

6.06.1944.ý-Ikinji Jahan urşy ýyllarynda Demirgazyk Fransiýada Ikinji front döredildi(“Owerworld operasiýasy”).

7.06.

Türkmenistanyň taryhy:

7.06.1867ý- Atamyrat hanyň Hywa goşunlaryndan dolulygyna ýeňilmegi.

8.06.

Dünyä taryhy:

8.06.1866.ý- Prussiýa Golşteýni eýeleýär.

9.06.

Dünyä taryhy:

9.06.1815.ý- Italiýada Wena Kongresi bolup geçdi.

10.06.

Dünyä taryhy:

10.06.1893.ý- Ýaponiýa döwletinde “Sagat günü”bellenilip geçildi.

10.06.2000.ý- Siriýanyň ministry Hafez Asad aradan çykdy.

11.06.

Türkmenistanyň taryhy:

11.07.1824.ý- Oraz hanyň ýolbaşçylygynda Garry bent gaýtadan dikeldilýär.

12.06.

Dünyä taryhy:

12.06.1920.ý- Demirgazyk Amerika bilen Günorta Amerikanyň ikä bölýän Panama kanaly resmi taýdan açyldy.

Türkmenistan taryhy:

12.06.1925.ý- RK(b)P MK-nyň(Russiýa Kommunistik (bolewikler) partiýasy Merkezi Komiteti) Syýasy býurosy ýerli partiýa guramalarynyň tekliplerine seredip, “Orta Aziýa respublikalarynyň(Türküstanyň, Buharanyň we Horezmiň)milli bölünişigi hakynda” kararyň kabul edilmegi.

12.06.1997.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Jenýat kodeksi”kabul edildi.

12.06.1998.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Maryşeker”paýdarlar jemgyýeti döredildi.

12.06.2007.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow lukmançylyk we ykdysady ylymlaryň doktory,professor,akademik boldy.

12.06.2011.ý- Türkiýe Respublikasynda geçen parlament saýlawlarynda Rejep Taýyp Ärdoganyň “Adalat Galkynyş”partıýasy ýeňiş gazandy.

Bellik: 12.06.-Ylymlar günü.

13.06.

Dünýä taryhy:

B.e.öň.13.06.323.ý- Aleksandr Makedonskiý aradan çykdy.

14.06.

Dünýä taryhy:

14.06.1645.ý-Angliýada “Raýatlyk urşy”’dowam edýän döwünde Oliwer Kromweliň goşunlary bilen Karolyň goşunlarynyň arasynda Neýzbi obasynyň golaýynda söweş boldy.

14.06.1940.ý- Ikinji Jahan urşunda Gemaniýa Fransiýanyň paýtagty Pariži söweşsiz eýeledi.

14.06.1955.ý-Hindistanyň premier-ministri Indira Gandi türkmen topragymyza sapara geldi.

14.06.2005.ý- Dimitr Medwedew Russiýa hökümetiniň başlygynyň orunbasary wezipesine bellendi.

14.06.2014.ý- Owaganystan Respublikasynda 5.04.2014.ýylda-bolup geçen saýlawlaryň täzedan ikinji tapgyry geçirildi. Saýlawda Daary işler ministry Abdulla Abdulla we Maliýe ministry Aşrafgani Ahmadzaý gatnaşdy.

15.06.

Türkmenistan taryhy:

15.06.1389.ý- Osman soltany Myrat I bilen Serbiýanyň karoly Lazar bilen Kosowa diýen ýerde söweş. Söweşde osmanlylar ýeňýär ýöne Myrat I öldürilýär.

15.06 1995.ý- Türkmenistan ýurdumyzda kolhozlar we sowhozlar ýatyrylyp daýhan bileleşikleri döredildi.

Dünyä taryhy:

15.06.-18.10.1907.ý- II Gaaga maslahaty.

15.06.1979.ý- Wenada SSSR-iň Prezidenti Lionid Iliç Brežnow we ABŞ-nyň Prezidenti Jimmi Karter “Startegik hüjüm ediş ýaraglaryny çäklendirmek” barada şertnama gol çekildi.

16.06.

Dünyä taryhy:

16.06.1953.ý- Germaniýa Demokratik Respublikasynda Berliniň köçeleinde işçiler zähmet haklarynyň azaldylmagyna garşy parahatçylykly närazyçylyk ýörişi gurnaldy.

16.06-7.07.1917.ý- Sowetleriň Bütinrussiýa I gurlutaýy.

17.06.

Dünyä taryhy:

17.06.1953.ý- Germaniýa Demokratik Respublikasynyň (GDR) ähli iri şäherlerinde işçileriň münlerçesiniň iş taşlaýyşy boldy.

Türkmenistan taryhy:

17.06.1991.ý- Mihail Sergeýewiç Garbaçýowyň Soýuz şertnamasynyň resminamasy taýýar boldy.

18.06.

Dünyä taryhy:

18.06.1815.ý- Waterloo söweşi.

18.06.1887.ý- Germaniýanyň premier-ministri Otto fon Bismark “Öňden ätiýaçlandyryş şertnamasyna” gol çekdi.

Türkmenistan taryhy:

18.06.2014.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Wengriýa Respublikasyna resmi saparda boldy.

19.06.

Türkmenistan taryhy:

19.06.1035.ý- Seljuklar bilen Masut Gaznalynyň goşunlary Nusaýyň eteginde çaknyşýarlar söweşde seljuklylar ýeňiş gazanýar.

20.06.

Türkmenistan taryhy:

20.06.2007.ý- Birleşen Milletler Guramasy(BMG) tarapyndan 20-nji iýun “Bosgunlar günü”diýilip ygylan edildi.

20-21.06.2012.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Braziliýanyň Rio-de Žaneýro şäherinde geçirilen durnukly ösüş boýunça “Rio+20”atly halkara maslahatyna gatnaşdy.

Dünyä taryhy:

20-21.06.2014.ý- Koreýa Respublikasynyň hanym Pak Gyn He ýurdumyza resmi sapara geldi.

21.06.

Türkmenistan taryhy:

21.06.1992.ý- Türkmenistan ýurdumyzda Konstitusiýa esasynda ilkinji Prezident saýlawlary geçirildi.

22.06.

Dünyä taryhy:

22.06.1941.ý- Germaniýa ähtiýalanlyk bilen SSSR-iň üstüne çozdy.

Türkmenistan taryhy:

22.06.2013.ý-Türkmenistan ýurdumyzda”Döwlet ýaşáýyş jaý gaznasynyň ýaşáýyş jaýlarynyň hususylaşdyrylmagy hakynda”kanun kabul edildi.

23.06.

Dünyä taryhy:

23-24.06.1884ý- Bakleniň golaýynda söweş.

24.06.

Dünyä taryhy:

24.06.1948-5.05.1949.ý-Berlin krizisi.

25.06.

Türkmenistan taryhy:

25.06.1916.ý- Rus patyşasy Nikolaý II Russiýa imperiýasynyň bakna künjeklerinden ýerli ilaty frontuň “tyl işlerine”ugratmak baradaky perman çykarmagy.

26.06.

Türkmenistan taryhy:

26.06.1243.ý- Mongol serkerdesi Baýju Noýon bilen Anadoly Seljuklaň hökümdary Keý Hysrow II arasynda Kösedag diýen ýerde söweş. Netijede Mongollar ýeňýär.

26.06.1945.ý- 1941-1945-nji ýyllarda bolup geçen Beýik watançylyk urşunyň ilkinji ýeňiş parady geçirildi.

26.06.1992.ý- Türkmenistan ýurdumyzda Halk Maslahatyny birinji mejlisinde Ministrler Kabineti döredildi.

27.06.

Türkmenistan taryhy:

27.06.1039.ý-Seljuklar bilen Gaznalylyaryň arasynda Dehi-Bazergan diýen ýerde söweş.Söweşde Gaznalylyar ýeňildi.

27.06.1993.ý- Türkmenistan ýurdumyzda ilkinji gezek Geňeş agzalarynyň saýlawlary geçirildi.

27.06.2007.ý- Beýik Britaniýanyň premier-ministri Entoni Bleýer iş başyndan aýryldy.

Bellik:27.06.-Medeniýet we sungat işgärleriniň we Magtymguly Pyragynyň şygryýet günü.

Dünyä taryhy:

27.06.1709.ý-Poltawa söweşi.

28.06.

Dünyä taryhy:

28.06.1914.ý- Awstro-wenger tagtynyň mirasdüşeri şazada Frans Ferdinand aýaly Sofýa bilen Saraýewa gelyärkä iki sany serb talyby”Mlada Bosna”guramasynyň agzasy Gawrilo Prinsip tараşыndan atylyp öldürildi.

29.06.

Dünyä taryhy:

29.06.1913.ý-Bolgariýa we Serbiýa Gresiiýa garşы uruş yglan etdi. Bu uruş taryha “Ikinji Balkan urşы ady bilen girdi”.

Türkmenistan taryhy:

29.06.1957.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Gökdepe etrabynyň Babarap obasynda dünýä indi.

29.06.2008.ý- Türkmenistan ýurdumzyň paýtagty Aşgabatda belentligi 133 metr bolan flagştok oturdyldy. Bu flagştogda Türkmenistanyň ägirt uly Döwlet baýdagy dikeldildi, onuň uzynlgy 52,5 metr we ini 35 metr, agramy bolsa 420 kilograma barabardy.

29.06.2021.ý- Ýurdumyzyň paýtagty Aşgabatda “Arkadag” myhmanhanasy açyldy.

30.01.

Dünýä taryhy:

30.06.1934.ý- Adolf Gitler Germaniýada “Uzyn hanjarlaryň gijesi” atly operasiýa geçirdi.

30.06.2012.ý- “Musluman doganlar” hereketiniň lideri Muhammed Mursi Müsüriň Prezidentligine saýlanyldy.

IÝUL

1.07.

Türkmenistan taryhy:

1.07.1951.ý- TSSR-de Ylymlar akademiýasynyň açylmagy.

Dünýä taryhy:

1.07.1995.ý- Şengen ylalaşygy güýje girdi.

1.07.2013.ý- Ýewropa Bileleşiginiň(ÝB)agzalygyna 28-nji agza hökmünde Horwatiýa girdi.

2.07.

Dünýä taryhy:

2.06.1644.ý- Angliýada “Raýatlyk urşy” dowam edýän döwünde Oliwer Kromweliň goşunlary bilen Karolyň goşunlarynyň arasynda Marston-Mur diýen ýerde söweş boldy.

2.07.1774.ý- Guýujyk-Gaýnarja şertnamsy.

2.07.1941.ý- Ikinji Jahan urşunda Ýaponiýada döwlet we harby ýolbaşçylaryň gatnaşmagynda uly maslahat boldy.

3.07.

Dünýä taryhy:

3.07.1866.ý- Sadawanyň ýanynda söweş.

3.07.1880.ý- Ikinji inlis-owgan urşunda Meýwandyň eteginde söweş.

3.07.2013.ý- Müsüriň Prezidenti Muhammet Mursi häkimiýetden çetleşdirildi.

4.07.

Dünýä taryhy:

4.07.1776.ý- Amerikanyň 13-koloniýasynyň wekilleri “Adamzadyň pikir azatlyygyna mynasyp hormat”goýýan Garaşsyzlyk Jarnamasyna gol çekildi.

4-10.07.1918.ý-Sowetleriň Bütinrussiýa V gurlutaýy.

Türkmenistan taryhy:

4.07.1187.ý- Eýýuby soltany Salaheddin Kudusyň(Iýerusalimiň) koroly Gide Luziýany Hattin diýen ýerde derbi dagyn etdi.

5.07.

Dünýä taryhy:

5.06.1917.ý- Russiýanyň Petrogradda işçileriň parahatçylykly çykyşlary oka tutulýar hem-de ýurtda iki häkimýetlilik tamamlandy.

5.06.1935.ý- ABŞ-nyň Prezidenti Ruzwelt “Zähmet gatnaşyklary hakynda” kanuna gol çekdi.

Türkmenistan taryhy:

5.06.1936.ý- Türkmen balykçylary Krasnowodsk-Moskwa aralygyna gaýykda akymyň garşysyna ýüzüp geçdiler.

5.06.2002.ý- Türkmenistan ýurdumyzda”Söwda hakynda “kanun kabul edildi.

5.06.2007.ý- Owganystan Respublikasynyň Prezidenti Hamid Karzaý ýurdumyza resmi saparda boldy.

6.07.

Türkmenistan taryhy:

6.07.1086.ý- Anadoly Seljuklylarynyň hökümdary Süleýman şa bilen Siriýanyň patşasy Tutuş Halabyň golaýynda Aýny-Seýlem diýen ýerde söweş.Netijede Tutuş ýeňildi we wepat boldy.

7.07.

Türkmenistan taryhy:

7-24.07.1873.ý- Hywa hanlygynda ýaşayan türkmenler bilen ruslaryň 2 sany jeza beriji topary general Kaufmanyň we Golowaçýowyň Gazawat urşuny alyp bardylar.

8.07.

Dünýä taryhy:

8-9.07.2008.ý- Wengriýa Respublikasynyň premier-minisrti Ferens Dýurçan ýurdumyza resmi saparda boldy.

9.07.

Dünýä taryhy:

9.07.2011.ý- Günorta Sudan Respublikasynyň döredilýändigini resmi taýdan jar edildi.

10.07.

Dünýä taryhy:

10.07.1943.ý- Ikinji Jahan urşunda Italiýanyň Sisiliýa adasyna inlis-amerkan goşunlary düşürildi.

10.07.1997.ý- ÝHHG-niň Finlandiýada geçen maslahatynda “Açyk gapylar”syýasaty yglan edildi.

11.07.

Türkmenistan taryhy:

11.07.1174.ý- Köneürgenç soltany Tekeş bilen Muýeýýed-Aý Abanyň arasynda Gürgenjiň golaýynda Suwbirlik diýen ýerde söweş. Netijede Tekeş ýeňdi.

Dünýä taryhy:

11.07.1898.ý- Imperator Guansýu Hytaýda “Özgertmeleriň ýüz gününü”başlatdy.

11.07.1921.ý- Urogeniň etginde söweş.

12.07.

Türkmenistan taryhy:

B.e.öň.12.07.521.ý- Patigrabana söweşi.

12.07.1918.ý-“Sagçy” es-erler we menşewikler Aşgabatda ýaragly çykyş edip Zakaspide sowet häkimýetini agdarýarlar.

13.07.

Türkemensitanyň taryhy:

13.07.2009.ý-Türkmenistan ýurdymyzyň BMG-niň 64-nji sessiýasyna gatnaşmagy.

14.07.

Dünýä taryhy:

14.07.1789.ý- Fransiýada Bastiliýa galasynyň basylyp alynmagy.

14.07.1793.ý- Şarlotto Korde Žan Pol Maraty öldürdi.

14.07.1958.ý- Yrakda monarhiýa düzgüni agdaryldy.

14.07.2011.ý-Günorta Sudan Respublikasy Bileşen Milletler Guramasynyň (BMG) 193-nji agzasy bolup girdi.

15.07.

Türkmenistan taryhy:

15.07.1873.ý-Rus generaly Golowaçýow Çendir obasynyň golaýynda türkmenleriň ýomut,çowdur,gökleň,garadaşly, ýemreli alili taýpalary bilen söweş alyp barylady.Netijede türkmenler ýeňildi.

15.07.2009.ý- Türkmenistan ýurdumyzda Garlyk dag-magdan toplumnyň gurluşygyna başlanyldy.

15.07.2009.ý-Türkmensitan ýurdumyzda “Altyn Asyr”Türkmen köliniň gurluşygynyň birinji tapgyrynyň açylyş dabarasy boldy.

16.07.

Dünyä taryhy:

16.07.1881.ý-Berlinde ilkinji tramwaý gurlup ulanylmaga berildi.

16.07.1945.ý-Ikinji Jahan urşy barada Potsdam maslahatynyň başlamaly wagtyndan bir gün öň ABŞ-da atom bombasy synag edildi.

Türkmenistan taryhy:

16.07.1918.ý- Türkmen jemgyýetiniň ýokary gatlagynyň wekilleri Büzmeýinde maslahat çagyryrlar. Maslahatda Seýitmyrat Öwezbaýewiň baştutanlygynda Meerkezi türkmen komiteti(MTK) döredilmegi.

16-17.07.2008.ý-Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Ruminiýa Respublikasyna resmi saparda boldy.

17.07.

Dünyä taryhy:

17.07.1936.ý- General Fransisko Frankonyň baştutanlygynda Ispaniýada gozgalaň.

17.07.-2.08.1945.ý- Ikinji Jahan urşy tamamlanandan soň ABŞ-nyň, SSSR-iň we Beýik Brtaniýanyň döwlet ýolbaşçylarynyň gatnaşmagynda Potsdam maslahaty.

17.07.1973.ý- Owganystada monarhiýa düzgüni agdaryldy.

Türkmenistan taryhy:

17.07.1998.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Türkmenistanyň Raýat kodeksi” hakynda kanun kabul edildi.

17-18.07.2007.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Hytaý Respublikasyna resmi saparda boldy.

18.07.

Dünýä taryhy:

18-23.07.1955.ý- Ženewa maslahaty.

18.07.1975.ý- ABŞ(Amerikanyň Birleşen Şatlary) “Apollon”kosmos gämisi Sowet Soýuzynyň “Soýuz”kosmos gämisi bilen kosmosda çatyşdy.

Türkmenistan taryhy:

18.07.2013.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Bereketli Garagum” tebigy goraghanasynyň açylmagy.

19.07.

Türkmenistan taryhy:

19.07.1747.ý- Owaganystandaky Owşarlar nesilşalygynyň şasy Nedir şa dildüwüşik esasynda öldürildi.

19.07.1996.ý- Türkmenistan ýurudumyzda Prezidentlik şandarty döredildi.

Dünýä taryhy:

19.07.1870.ý- Frank-prus urşunyň başlanmagy.

19.07.1918.ý- Daşkentde “Harby-syýasy” şabyň döredilmegi.

20.07.

Dünýä taryhy:

20.07.1944.ý- German harby serkerdesi Ştaufenberg Adolf Gitleriň ýygnak geçirýän jaýynda bomba goydy. Bomba partlasada Gitler aman galdy.

20.07.1944.ý- Ikinji Jahan urunda Gyzył Goşun Polşa girizildi.

21.07.

Türkmenistan taryhy:

21-23.07.2008.ý Horwatiýanyň Prezidenti Stepan Mesiç Türkmenistan ýurdumyza resmi saparda boldy.

21-22.07.2009.ý- Ruminiýanyň Prezidenti Traýan Beseku Türkmenistan ýurdumyza resmi saparda boldy.

22.07.

Türkmenistan taryhy:

22-23.07.2014.ý- Sloweniýanyň Prezidenti Borut Pahor Türkmenistan ýurdumyza resmi saparda boldy.

23.07.

Dünyä taryhy:

23-24.07.1848.ý- Fransiýada “Iýul rewolýusiýasy”.

23.07.1908.ý- Türkiýe Respublikasynda döredilen”Ýaş türkler”(Itidihhad we teraki)guramasy Makedoniýanyň paýtagty Salakoniýany eýelediler.

23.07.1952.ý- Müsürde döwlet agdarylyşygy geçirildi netijede monarhiýa düzgüni agdarylyp respublika gurluşa geçildi.

23.07.2007.ý- Owganystanyň şasy Zahyr şa aradan çykdy.

24.07.

Türkmenistan taryhy:

24.07.2013.ý-Hormatly Prezidentimiz Moldawiýa Respublikasynyň Parlamnet Başlygy Igor Korman bilen duşuşygy.

24.07.2016.ý- Hormatly Prezidentimiz Mary welaýatynda “Döwletli zaman” şäherçesini ulanmaga bermegi.

25.07.

Dünyä taryhy:

25.07.-4.09.1959.ý- Moskwanyň Sokolniki parkynda Amerikanyň milli sergisi geçirildi.

26.07.

Türkmenistan taryhy:

26-29.07.2009.ý- Hormatly Prezidentimiz Horwatiýa Respublikasyna resmi saparda boldy.

27.07.

Dünyä taryhy:

27.07.1714.ý- Gangut burnunda söweş.

27.07.1794.ý- Fransiýada 9-njy termidor agdarylyşygy.

28.07.

Dünyä taryhy:

28.07.1830.ý- Fransianyň Karoly Karl X tagtdan el çekdi.

28.07.1914.ý-Awstro-Wengriýa Serbiýa garşy uruş yglan etdi.

28.07.1942.ý- Ikinji Jahan urşunda Staliniň “Ýekeje ädim yza ýol ýok” diýen 227-nji belgi buýrugy sowet esgerlerine okoldy.

Türkmenistan taryhy:

28.07.1402.ý- Teýmirler bilen Osman soltany Ýyldrym Baýezidiň arasynda Ankaranyň eteginde söweş.

29.07.

Dünyä taryhy:

29.07-15 .10.1946.ý- Ikinji Jahan urşy tamamlanandan soň Parižde parahatçylyk maslahaty boldy.

Türkmenistan taryhy:

29.07.2010.ý- Türkmenistan ýurdumyzda "Berketli" hususy kärhanasy açyldy.

30.07.

Türkmenistan taryhy:

30.07.-1.08.1421.ý- Garagoýunly hökümdary Isgender bilen Şahruhyň arasynd Alaşkertede 3 gije-gündüzlöp söweş. Isgender ýeňlip gaçýar, haçanda Şahruh Horasana dolanandan soň Isgender Töwrize dolandy.

31.07.

Dünyä taryhy:

31.07.1914.ý- Fransiýanyň "Sosialistik" partiýasyny esaslandyryjylaryň biri bolan Žan Fransua Žores(1859-1914) Birinji Jahan urşunyň oň ýanynda hakyna tutama Willen tarapyndan öldürildi.

Türkmenistan taryhy:

31.07.1941.ý- Türkmenistanda Watançylyk urşunyň başlanmagy bilen Goranmak gaznasy döredildi.

AWGUST

1.08.

Dünýä taryh:

1.08.1894.ý- Ýaponiýa Hytaýa garşy resmi uruş yglan etdi.

1.08.1914.ý- Birinji Jahan urşunda Germaniýa Russiýa garşy uruş yglan etdi.

1.08.1917.ý- Wengriýa Sowet Respublikasy syndy.

1.08.1944.ý- Ikinji Jahan urşunyň dowamynda Polşanyň paýtagty Warşawa faşistlere garşy gozgalaňa başlady.

Türkmenistan taryh:

1.08.2014.ý- Türkmenistan ýurdumyz dünýäniň 132-döwleti bilen diplomatik gatnaşyklary ýola goýdy.

2.08.

Dünýä taryhy:

2.08.1988.ý- Sowet taňklarynyň Paraga kürsäp girenine 20-ýyl bolanda uly halk çykyşy başlanyldy.

2.08.1990.ý- Yragyň Prezidenti Saddam Hüseyin Kuweýte goşun girizdi.

3.08.

Dünýä taryhy:

3.08.1914.ý- Ikinji Jahan urşunda Germaniýa Fransiýa garşy uruş yglan etdi.

3-10.08.1914.ý- Birinji Jahan urşunda “Marn gyrgynçylygy” wakasy.

4.08.

Dünyä taryh:

4.08.1914.ý- Birinji Jahan urşunda Beýik Britaniýa Germaniýa garşy uruş yglan etdi.

4.08.2013.ý- Hasan Rouhani Eýran Yslam Respublikasynyň Prezidentlik wezipesine girişdi.

Türkmenistan taryh:

4.08.1926.ý- Nedirbaý Aýtakowyň baştutanlygnda TSSR-de Maldarçylyk komitetiniň döredilmegi.

4.08.2012.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Sala salşyk hakynda”kanun kabul edildi.

4.08.2012.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Bosgunlar hakynda”kanun kabul edildi.

5.08.

Türkenistanyň taryhy:

5.08.2007.ý- Türkmenistan ýurdymyzyň BMG-niň 62-nji sessiýasyna gatnaşmagy.

6.08.

Dünyä taryhy:

6.08.1914.ý-Birinji Jahan urşunda Awstro-Wengriýa Russiýa garşy uruş yglan etdi.

6.08.1945.ý- Ikinji Jahan urşunda ABŞ Ýaponiýanyň Hirosima şäherine atom bombasyny taşlady.

7.08.

Türkmenistan taryh:

7.08.1921.ý- Zakaspi oblastynyň Türkmen oblastyna öwrülmegi.

7.08.1940.ý- SSSR-iň(Sowet Soýuz Sosialistik Respublikasy) Ýokary Sowetiniň 7 sesiýasynda Estoniýa Soýuz Respublikasy hökmünde SSSR-iň düzümine girdi.

8.08.

Dünyä taryhy:

8.08.1945.ý- Ikinji Jahan urşunda SSSR Ýaponiýa birek-biregiň üstüne çozmazlyk hakynda şertnamasyny bozup, uruş ygylan etdi.

8.08.1990.ý- Yragyň Prezidenti Saddam Hüseyin Kuweýti yraga birleşdirýändigini jar etdi.

9.08.

Dünyä taryhy:

9.08.1830.ý- Fransiýanyň tagtyna Lui Filipp Orleany geçdi.

9.08.1907.ý- “Antanta”guramasy döredildi.

9.08.1945.ý- Ikinji Jahan urşunda ABŞ Ýaponiýanyň Nagasaki şäherine atom bombasyny taşlady.

9.08.1945.ý- Ikinji Jahan urşunda Gyzył Goşun Ýaponiýanyň Kwantun goşunyna garşy hüjüme geçdi.

9.08.1965.ý- Singapur Malaziýanyň düzüminden çykyp özbaşdak döwlet boldy.

10.08.

Dünyä taryhy:

10.08.1920.ý- Birinji Jahan urşy tamamlanadan soň “Antanta”döwletleri bilen Osman imperiýasynyň arasynda Sewr şertnamasy baglanyşyldy.

10.08.2014.ý- Türkiýe Respublikasynyň taryhynda ilkinji gezek göni halkyň saýlamagynda Prezident saýlawlary geçirildi. Onda sesleriň 51,8%-i alyp Rejep Taýyp Ärdogan saýlanyldy.

11.08.

Türkmenistan taryh:

11.08.1118.ý- Soltan Sanjar bilen Mahmyt II Sawe diýen ýerde söweşýärler. Söweşde Soltan Sanjar ýeňiş gazandy.

11.08.1473.ý- Erzinjana golaý Otlukbel diýen ýerde Akgoýunly hökümdary Uzyn Hasanyň goşunyny Osman soltany Muhammet II Fatyh ýeňýär.

12.08.

Dünyä taryhy:

12.08.1918.ý- “Bolşewik”-“menşewik” urşunyň başlanmagy.

12.08.1949.ý- Dört sany Ženewa konwensiýasy işlenilip düzüldi.

Türkmenistanyň taryh:

12.08.2018.ý- Hazarýaka döwletleriniň V sammiti bolup geçdi.

13.08.

Dünyä taryhy:

13.08.1961.ý- Germaniýa Demokratik Respublikasy (GDR) bilen Germaniýa Federatiw Respublikasy (GFR) arasynda Berlin diwary guruldy.

14.08.

Dünyä taryhy:

14.08.1935.ý- ABŞ-nyň Prezidenti Ruzwelt “Durmuş ätiýaçlandyrmasy hakynda” kanun kabul etdi.

14.08.1945.ý- Ikinji Jahan urşunda Ýaponiýa ýeňlendigini ABŞ-nyň, SSSR-iň, Beýik Britaniýanyň we Hytaýyň Hökümetlerine ýetirdi.

14.08.1971.ý- Bahreýn döwleti garaşsyzlygyny gazandy.

Türkmenistanyň taryhy:

14-15.08.2003.ý- XIV Halk Maslahatynda “Türkmenistanyň ykdysady, syýasy we medeni taýdan ösdürmegiň 2020-nji ýyla çenli döwür üçin Baş ugry” Milli maksatnamasy kabul edildi.

14.08.2003.ý- XIV Halk Maslahatynda Döwlet Gerbimiz sekizburçluga öwrüldi.

15.08.

Dünýä taryhy:

15.08.1947.ý- Hindistan we Päkistan döwletleri garaşsyz döwlete öwrüldi.

15.08.1948.ý- Koreýa Respublikasy döredildi.

Türkmenistan taryhy:

15-16-17.08.1717.ý- Garagaç söweşi.

15.08.2009.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Kazyýet hakynda” kanun kabul edilidi.

15.08.2013.ý- Türkiýäniň premýer-ministri Rejep Taýyp Ärdogan we Hormatly Perzidentimiziň gatnaşmagynda ýurdumyzyň Türkmenbaşy şäherinde halkara deňiz portunyň durkunyň täzelenmegine badalga berildi.

16.08.

Türkmenistan taryhy:

16.08.1991.ý- Türkmenistan ýurdumyzda Ýaşulylaryň II maslahaty boldy.

16.08.2003.ý- XIV Halk Maslahatynda Türkmenistanyň “Döwlet Tugrasy hakynda” we “Döwlet Baýdagy hakynda” kanun kabul edildi.

16.08.2017.ý- Hormatly Prezidentimiz Fransiýanyň “Cifal” kompaniýasynyň ýolbaşçysy Žil Remini bilen Türkmenistan-Owganystan-Päkistan-Hindistan (TOPH) gaz geçirijisiniň gurluşygyna gatnaşmalydygy barada duşuşyk geçirmegi.

17.08.

Dünyä taryhy:

17.08.1945.ý- Indoneziýa döwleti garaşsyz boldy.

Türkmenistan taryhy:

17.08.1916.ý- Çekişler pristawlygynda päleçilige garşy gozgalaňyň başlanmagy.

18.08.

Türkmenistan taryhy:

18.08.2014.ý- Türkmenistan ýurdumyzyň Balkan welaýatyndaky Garabogazda hem tebigy gazy gaýtadan işläp karbamid öndürýän zawod guruldy.

19.08.

Dünyä taryhy:

19.08.1945.ý- Ikinji Jahan urşy wagty Fransiýanyň paýtagty Parižde halk gozgalaňy başlanyldy.

19.08.1953.ý- Eýranda döwlet agdarylyşygy guraldy, agdarylyşygy guraýjy general Fazlolla Zaheýdi.

Türkmenistan taryhy:

19.08.1991.ý- Adatdan daşary ýagdaý üçin döwlet komiteti(ADÝBDK)döredildi we SSSR-de häkimiýeti ele alandygyny jar etdi.

20.08.

Türkmensitanyň taryhy:

20.08.1740.ý-Owganystandaky Owşar nesilşalygynyň şasy Nedir şa goşuny bilen Amyderýadan geçip Kerki galasynyň ýanynda jemlendiler.

20.08.1991.ý- SSSR-de Soýuz şertnamasynyň gol çekilmegi ygylan edildi.

Dünýä taryhy:

20.08.1939.ý- Adolf Gitler Staline telegramma ýollap, birek-biregiň üstüne çozmazlyk hakynda şertnama baglanyşmagy teklipli etdi.

20.08.1968.ý- Warşawa şertnamasynyň guramasynyň goşunlary (SSSR, Germaniýa Demokratik Respublikasy (GDR), Bolgariýa, Wengriýa) general I.G.Pawliskiniň serkerdeliginde Çehoslowakiýanyň döwlet serhetlerini bozup, 21-nji awgustda Pragany eýelediler.

21.08.

Dünýä taryhy:

21.08.1968.ý- SSSR-iň, Polşanyň, Wengriýanyň, Germaniýa Demokratik Respublikasynyň gatnaşmagynda “Praga bahary” ygylan etmegi.

Türkmenistan taryhy:

21.08.2012.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Senagatçylar we telekeçiler partiýasy” döredildi.

22.08.

Türkmenistan taryhy:

22.08.1990.ý- TSSR-iň (Türkmenistan Sowet Sosialistik Respublikasy) Ýokary Sowetinde “Türkmenistanyň hem döwlet özygtyýarlygy hakynda” Jarnama kabul edildi.

23.08.

Türkmenistan taryhy:

23.08.1514.ý- Osman soltany Selim Ýowuz bilen Sefewi şasy Ysmaýylyň arasynda Çaldyran düzlüğünde söweş, onda Ysmaýyl şa ýeňildi.

23.08.1920.ý- Sakarda Abdyhekim Gulmuhammedow we onu egindeşi Bäşim serdaryň baştutanlygynda Buhara hany Seyit Alym hana garş gozgalaňyň başlanmagy.

Dünyä taryhy:

23.08.1939.ý- Germaniýa bilen SSSR-iň arasynda birek-biregiň üstüne çozmazlyk barada 10-ýyllyk şertnama baglanyşdylar.

24.08.

Dünyä taryhy:

24.08.1906.ý-Russiýada Pýotr.Arkadaýewiç. Stolypiniň agrar özgertmesi.

25.08.

Dünyä taryhy:

25.08.1941.ý- Ikinji Jahan urşunda sowet we iňlis goşunlary Eýrana goşun girizdi.

26.08.

Türkmenistan taryhy:

26-27.08.2007.ý-Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow BAE(Birleşen Arap Emirlikleri) ilkinji resmi sapary boldy.

26-27.08.2009.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Bolgariýa Respublikasyna resmi saparda boldy.

26.08.2014.ý- Türkmenistan ýurdumyzyň Derweze etrabyňyň Owadandepi geňeşliginde tebigy gazdan benzin öndürýän zawodyň gurluşygyna başlanyldy.

27.08.

Dünyä taryhy:

27.08.1789.ý-Fransiýada”Adamyň we raýatyň hukuklarynyň jarnamasy” kabul edildi.

Türkmenistan taryhy:

27-28.08.2009.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Türkiýe Respublikasyna ikinji resmi sapary boldy.

28.08.

Türkmenistan taryhy:

28.08.1979.ý- Patyşa Russiýasy birinji Ahal-teke harby ýörişi şowsuz türkmenleriň ýeňmegi bilen tamalandy

28-29.08.2008.ý- Hytaý Halk Respublikasynyň(HHR)şol wagtky başlygy Hu Szintaon Türkmenistan ýurdumyza resmi saparda boldy.

29.08.

Türkmenistan taryhy:

29.08.1526.ý- Anadoly soltany Süleýman Orta Ýewropa eden ýörişinde Wengerleriň goşunyny Mohaç düzlüginde ýeňlişe sezewar etdi.

Dünýä taryhy:

29.08.1842.ý- Nankin şertnamsy.

29.08.1899.ý- I Gaaga maslahaty.

30.08.

Türkmenistan taryhy:

30.08.1230.ý-Jeleddin Alaeddin Key Kubadň we Mälik al- Eşrefiň goşunlaryny Ýassyçemen diýen ýerde derbi dagyn etdi.

30.08.1410.ý- Garagoýunl hökümdary bilen Bagdadyň häkimi Ahmet Jelaýyryň arasynda Töwriziň eteginde söweş.

Dünýä taryhy:

30.08.1721.ý- Niştat şertnamasy.

30.08.2005.ý-Meksika aýlagynda turan hasarat “Katrina”aýlagynyň kenarýaka ilatynyň münlerçesini Orleanda we Missipi derýasynyň kenarynda ýaşayyş jaýlaryny terk edip,gaçyp gitmäge mejbur etdi. Şol gün ABŞ-nyň (Amerikanyň Birleşen Şatlary) taryhynda iň uly ilat göçürmeleriniň biri boldy.

31.08.

Türkmenistan taryhy:

31.08.1740.ý- Owganystandaky Owşar nesilşalygynyň şasy Nedir şanyň goşunlary Çärjewi eýelediler.

Dünýä taryhy:

31.08.1876.ý- Abdul Hamid II Osman imperiýasynyň soltany boldy.

31.08.1907.ý- Russiýa bilen Beýik Britaniýanyň arasynda Eýrany, Owganystany we Tibeti täsir zolaklaryna paýlaşmak hakynda ylalaşyk baglanyşyldy.

31.08.1957.ý- Malaziýa döwletiniň garaşsyzlygy yglan edildi.

SENTÝABR

1.09.

Dünyä taryhy:

1.09.1715.ý- Fransiýanyň koroly Lýudowik XIV aradan çykmagy.

1.09.1939.ý- Germaniýa uruş yglan etmezden Polşa çozdy.

1.09.1969.ý- Liwiýada monarhiýa düzgüni agdaryldy.

Türkmenistanyň taryhy:

1.09.1950.ý- TSSR-de Türkmen döwlet uniwersitetiniň açylmagy.

1.09.1993.ý- Türkmenistan ýurdumyzda Harby instut açyldy.

Bellik: 1.09.-Bilimler we talyp ýaşlar günü.

2.09.

Dünyä taryhy:

2.09.1870.ý- Sedanyň eteginde söweş.

2.09.1920.ý- Buharada halk rewolýusiýasynyň ýeňmegi. Buhara emirliginiň syndyrylmagy.

2.09.1945.ý- Wetnam Demokratik Respublikasynyň döredilendigi jar edildi.

2.09.1945.ý- Ikinji Jahan urşunda Tokiýa aýlagynda ‘Missuri’ atly amerikan harby gämisinde Ýaponiýanyň doly boýun egýändigini hakymda akta gol çekildi.

Türkmenistanyň taryhy:

2.09.1729.ý- Nedirguly Damganyň eteginde Aşrafyň goşunlaryny derbi dagyn etdi

3.09.

Dünyä taryhy:

3.09.1854.ý- Ýewpatoriýa şäheriniň golaýynda söweş.

3.09.1939.ý- Ikinji Jahan urşunda Polşany goldap,Beýik Britaniýa Fransiýa döwletleri hem Germaniýa garşy uruş ygylan etdiler.

3.09.1943.ý-Italiýa Ikinji Jahan urşundan çykýandygy barada ylalaşyga gol çekdi.

3.09.1971.ý- Katar döwleti garaşsyzlygyny gazandy.

Türkmenistanyň taryhy:

3.09.1260.ý- Memluk soltany Gutuz mongol serkerdesi Ketboganyň goşunyny Aýn Jalut(Palestina) diýen ýerde ýeňlişe sezewar etdi.

4.09.

Dünýä taryhy:

4.09.1970.ý- Çili Respublikasynda geçen saýlawlarda Salwador Alýende saýlanyldy.

Türkmenistanyň taryhy:

4.09.2013.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň we Hytaý Halk Respublikasynyň(HHR) Başlygy Sy Szinpiniň gatnaşmagynda “Galkynyş”gaz käninde tebigy gazy arassalap,harytlyk gaz öndürýän zawodlar toplумы işe girizildi.

5.09.

Dünýä taryhy:

5.09.1905.ý- Portsmutda rus-ýapon ýaraşyk şertnamasy.

Türkmenistanyň taryhy:

5.09.2017.ý-Türkmenistan ýurdumyzda “Muzeýler we muzeý işi hakynda” Kanunyň kabul edilmegi.

6.09.

Dünyä taryhy:

6-7.09.2009.ý-Wenesuellanyň Prezidenti Ugo Çawes Türkmenistan ýurdumyza resmi saparda boldy.

Türkmenistanyň taryhy:

6.09.1920.ý- Buhara Halk Sowet Respublikasynyň(BHSR)döredilmegi.

6.09.2017.ý- Ýurdumyzda “Awaza:döretmegiň,guramagyň we ösüşiň täze belentliklerine tarap” atly halakara ylmy maslahatyňgeçirilmegi.

7.09.

Dünyä taryhy:

7.09.1812.ý-Borodino söweşi.

7.09.1860.ý-Garibald Neopolyň üstüne çozdy.

7.09.1949.ý-Germaniýa Federatiw Respublikasynyň(GFR) Konstitusiyasy kabul edildi.

8.09.

Türkmenistanyň taryhy:

8.09.1931.ý-TSSR-de ýaragly gozgalaňlar aýratyn hem respublikanyň maldarçylyk ýerlerinde Tejen,Gazanjyk-Krasnowdsk,Daşhowuz toparlary güýçli bolupdyr.Gozgalaňçylar raýon merkezleine çozup, edaralary,mekdepleri,saglygy goraýyş jaýlaryny otlapdyrlar.(3-nji Garagum urşy)

Dünyä taryhy:

8.09.1995.ý- Päkistanyň Prezidenti Faruh Ahmet han Leguriniň Türkmenistana resmi sapary boldy.

9.09.

Türkmenistanyň taryhy:

9.09.1141.ý- Soltan Sanjar bilen Gur hanyň arasynda Samarkandyň golaýynda Katwan sähraýyndaky Dergam jülgesinde söweş.

9.09.2013.ý- Ýurdumyzda “Diplomatik gulluk hakynda” we “Diplomatik derejeler hakynda” Kanunlaryň kabul edilmegi.

10.09.

Dünyä taryhy:

10.09.1919.ý-“Antanta”döwletleri bilen Awstriýanyň arasynda Sen Žerman şertnamasy baglanyşyldy.

11.09.

Dünyä taryhy:

11.09.1973.ý-Çilide general Augusto Pinotçetiň ýolbaşçylygynda pitne turýar Salvador Alýende Prezidentlikden aýrylýar..

11.09.2001.ý- Päkistan terrorçylyga garşy bütündünýä bileleşigine işjeň goşuldy.

11.09.2001.ý- ABŞ-nyň Nýu Ýork şatýndaky Halkara söwda merkeziniň iki sany belent jaýlary terrorçylar tarapyndan uçarlar arkaly tozduruldy.

Türkmenistanyň taryhy:

11.09.1813.ý-Ýigrimi müňe golaý türkmen Astrabadyň hökümdary şazada Muhammetguly mürzäniň goşunlary bilen söweşýär.

11.09.2013.ý-Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Ýaponiýa döwletine ikinji resmi sapary boldy.

11.09.2019.ý-Türkmenistan ýurdumyzdaky Magtymguly adyndaky Ýaşlar guramasynyň VI gurultaýy boldy.

12.09.

Dünyä taryhy:

12.09.1990.ý-Moskwada dört sany ýeňiji döwletler (ABŞ, SSSR,Beýik Britaniýa Germaniýa) bilen GDR (Germaniýa Demokratik Respublikasy) we GFR(Germaniýa Federativ Respublikasy)arasynnda Germaniýadaky gatnaşyklary düzgünleşdirmek hakynda şertnama gol çekdi.

13.09.

Dünyä taryhy:

B.e.öň13.09.490.ý-Marafon söweşi.

13.09.1882.ý-Kairiň eteginde söweş.

13.09.1920.ý-Moskwada Russiýa Sowet Federativ Sosialistik Respublikasy(RSFSR) we Horezm Halk Sowet Respublikasynyň(HHSR) arasynda soýuzdaşlyk barada şertnamanyň baglanyşylymagy.

13.09.1921.ý- Karsda baglanyşylan şertnama görä, Kars etraby bilen bilelikde Ardagan welaýaty Türkiýä berildi.

13.09.1942.ý- Ikinji Jahan urşunda nemes goşunlary Stalingrada çozuşa başladylar.

13.09.1844.ý- Edmond O’ Donovan Irlandiýanyň paýtagty Dublinde dogulýar. Edmond O’ Donovan Gökdepe söweşi döwründe türkmenlere hiç hili ruslara tabyn bolmazlygyny wagyz- nesihat edipdir.

14.09.

Dünyä taryhy:

14.09.1815.ý- Mukaddes bileleşik döredildi.

Türkmenistanyň taryhy:

14.09.2016.ý-Türkmenistan ýurdumyzyň Konstitusíýamyzyň 2-nji täze redaksiýasy kabul edildi.

15.09.

Dünýä taryhy:

15-16.09.1908.ý- Awstriýa bilen Russiýanyň arasynda Buhlau ylalaşygy.

15.09.1946.ý- Bolgariýada monarhiýa düzgüni ýatrylyp, respublika gurluşyna geçilmegi.

16.09.

Dünýä taryhy:

16.09.1939.ý- Ikinji Jahan urşunda Germaniýa Polşanyň paýtagty Warşawa dolulugyna eýeledi.

Türkmenistanyň taryhy:

16.09.2009.ý- Türkmenistan ýurdumyzda Atamyrat-Kerkiçi aralygyndaky demir ýoly gurulyp tamamlanyldy.

17.09.

Dünýä taryhy:

17.09.1862.ý- Şarpbergiň golaýynda söweş.

17.09.1922.ý- Germaniýanyň paýtagty Berlinde ilkinji sesli filim görkezildi.

17.09.1978.ý- Kemp-Dewidde Müsüriň Prezidenti Anwar Sadat Ysraýyl döwleti bilen ylalaşyk baglanyşyldy.

Türkmenistanyň taryhy:

17.09.2017.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhammedow Ýapyk binalarda we söweş sungaty boýunça V Aziýa oýunlarynyň başlamagyna badalga berdi.

18.09.

Türkmenistanyň taryhy:

18.09.2008.ý- Hormatly Prezidentimizň ýanynda “Döwlet Gulluk Akademiýasy” döredildi.

18.09.2013.ý- Ýurdumyzda “Mahmyt Pälwan we XIII asyrdaky türkmenleriň medeni durmuşy” atly halkara ylmy maslahatyň geçirilmegi.

19.09.

Türkmenistanyň taryhy:

19.09.1575.ý- Osman imperiýasynyň patyşasy Soltan Myrat III Istambulda Obserwatoriýa açdy.

19.09.1927.ý- Jüneyt han Daşhowuz(häzirki S.A.Nyýazow ad.),Köneürgenç, Ýylanly(häzirki Gurbansoltan eje.ad.),Tagtanyň(häzirki Görogly) raýonlaryna çozýar. (2-nji Garagum urşy)

Dünýä taryhy:

19.09.1935.ý- Germaniýa faşistik hökümeti ýehudileriň döwlet pudagynda işlemegini gadagan etdi.

20.09.

Dünýä taryhy:

20.09.1792.ý-Fransiýada garaşsyzlyk ugruna Walmi obasynyň golaýynda Korolyň goşunlary bilen halkyň arasyndaky söweş.

20.09.1976.ý- Demirgazyk Atlantik Pakty Türkiýäni we Gresiýany NATO agzalygyna çagyrdy.

21.09.

Türkmenistanyň taryhy:

21.09.1770.ý-Hywa hany Mädehin han uly goşun bilen Hazaraspa geldi.

Dünýä taryhy:

21.09.1898.ý-Hytaý imperatpory Sy Si Guansýuýy tussag etdi.

22.09.

Dünýä taryhy:

22.09.1792.ý-Fransiýada “Täze zamanyň” başlanmagy.

Türkmenistanyň taryhy:

22.09.1843.ý- Nikolaý Iwanowiç Grodekow dünýä inýär. - Nikolaý Iwanowiç Grodekow general Skobelewiň baştutanlygynda Ikinji ahal teke harby ýörişine gatnaşýar.

23.09.

Dünýä taryhy:

23.09.1940.ý-Ikinji Jahan urşunda Ýaponiýa Fransiýanyň Hindi-Hytaý ýarymadasyndaky koloniýalaryna goşun girizdi.

23.09.1943.ý- Ikinji Jahan urşy dowam edýän wagtynda Hormatly Prezidentimiziň atasy Berdimuhamet Annaýewiň gulluk eden Stenpoý fronty(Ikinji Ukrain fronty) Poltowany eýeledi.

Türkmenistanyň taryhy:

23.09.2014.ý-Ýurdumyzyň Daşoguz welaýatynda “Altyn Asyr” gündogar bazary açyldy.

24.09.

Dünýä taryhy:

24.09.1957.ý- Fransua Dýulwalýe, Gaiti döwletiniň Prezidenti wezipesine saýlanyldy.

Türkmenistanyň taryhy:

24.09.2015.ý- Ýurdumyzda “Kitap- hyzmatdaşlygyň we ösüşiň ýoly” atly V neşir sergisiniň geçirilmegi.

25.09.

Türkmenistanyň taryhy:

25.09.2015.ý-24.09.2015.ý- Hormatly Prezidentimiziň BMG-niň Baş Assambleýasynyň 70-nji mejlisine gatnaşmagy.

25.09.2019.ý-Türkmenistan ýurdumyzda geçen Halk Maslahatynda Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowa “Türkmenistanyň il ýaşulusy”diýen hormatly at dakyllydy.

26.09.

Türkmenistanyň taryhy:

26.09.2008.ý- Türkmenistan ýurdumyzyň Konstitusýamyzyň 1-nji täze redaksiýasy kabul edildi. XXI –Halk maslahaty. Şonda Halk Maslahaty edarasy hukuk taýdan hereket etmegini bes etdi.

26-27.09.1996.ý- Ýurdumyzda Ýaşulular VII maslahaty bilen Halk Maslahaty V bilelikde geçirilip başlanyldy.

27.09.

Türkmenistanyň taryhy:

27.09.1996.ý-Ýurdumyzyň Döwlet Senasy döredildi.

27.09.1996.ý-Türkmenistan ýurdumyzyň “Harby doktrinasy” kabul edildi.

Bellik: 27.09-“Garaşsyzlyk”baýramy.

28.09.

Dünýä taryhy:

28.09.1970.ý-Müsürin Prezidenti Jemal Abdel Naser aradan çykdy.

28.09.2001.ý-BMG-nyň(Birleşen Milletler Guramasy)- A/RES/55/282 belgili ýörite karary esasynda her ýylyň 21-nji sentýabrynda Halkara Parahatçylyk günini bellemeli diýen karar kabul edildi.

Türkmenistanyň taryhy:

28.09.2014.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Agrar partiýa” döredildi.

29.09.

Dünýä taryhy:

29.09.1911.ý-Liwiýanyň üstünde italýa-türk urşy başlandy.

29.09.1918.ý-Bolgariýa Birinji Jahan yrşunda ýeňlendigini boýun aldy.

29-30.09.1938.ý-Beyik Britaniýanyň,Fransiýanyň,Germaniýanyň Italiýanyň döwlet ýolbaşçylary Myunhende Çehoslowakiýanyň Sudet welaýatyny Germaniýa bermek barada ylalaşyga gol çekdiler.Bu waka taryha “Myunhen dildüwüşigi”ady bilen girdi.

29.09.1843.ý- Ikinji ahal teke harby ýörişine ýolbaşçylyk eden general Skobelow Sank-Peterburgda dünýä inýär.

29.09.1960.ý-Kubanyň Prezidenti Fidel Kastronyň BMG-daly çykyşy boldy.

Türkmenistanyň taryhy:

29.09.1999.ý- Türkmenistan ýurdumyzda 214.km uzalyp gidýän Türkmenabat-Kerki demir ýolunyň gurluşygy tamamlandy.

30.09.

Türkmenistanyň taryhy:

30.09.1992.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Türkmenistanyň raýatlygy hakynda “kanun.

30.09.2013.ý-BMG-nyň 68-nji sessiýasy geçirildi

OKTÝABR

1.10.

Dünýä taryhy:

B.e.öň.1.10.331.ý-Aleksandr Makedonskiý bilen aheminleriň arasynda Gawgamel diýen obanyň golaýynda söweş.

1.10.1860.ý-Woltoruna derýasynyň boýunda söweş.

1.10.1938.ý- Germaniýa Sudeti eýeledi.

1.10.1941.ý-Faşizme garşy göreşýän üç döwlet SSSR-iň,ABŞ-nyň Beýik Britaniýanyň ilkinji üçtaraplaýyn şertnama baglanyşyldy.

1.10.1949.ý- Mao Szedun Hytaý Halk Respublikasynyň(HHR)döredilendigini jar etdi.

Türkmenistanyň taryhy:

1.10.1993.ý- Türkmenistanyň ilkinji Prezidenti Saparmyrat Ataýewiç Nyýazowa “Türkmenbaşy”ady dakylady.

1.10.2011.ý- Türkmenistan ýurdumyzda Malaziýa döwletiniň maýasynyň gatnaşmagyndaky on üç sany kärhana hasaba alyndy.

Bellik: 1.10.-Ýaşuylaryň Halkara güni.

2.10.

Dünýä taryhy:

2.10.1944.ý-Ikinji Jahan urşunda faşistler Warşawada turan gozgalaňy basyp ýatyryp,şäheri weýran etdiler.

2.10.1997.ý- Ýewropa Bileleşigini(ÝB) kämilleşdirmek üçin “Amsterdam şertnamasy” kabul edildi.

3.10.

Dünyä taryhy:

3.10.1990.ý- GDR (Germaniýa Demokratik Respublikasy) bilen GFR(Germaniýa Federativ Respublikasy) döwletleri birleşdirip,Germaniýa Federativ döwleti döredildi.

4.10.

Türkmenistanyň taryhy:

4.10.1957.ý- Sowet Soýuzy ýeriň emeli hemrasyny kosmosa goýberdi.

4.10.2010.ý-“Salgytlar hakyndaky” Türkmenistanyň Bitewi kanunyna üýtgetmeler we goşmaçalaryň girizilmegi.

5.10.

Türkmenistanyň taryhy:

5.10.1969.ý- SSSR-de Orta Aziýa –Merkez gaz geçirijisiniň işe girizilmegi.

5.10.2010.ý- Ýurdumyzda “Halk maslahatlarynyň we Geňeş agzalarynyň saýlawlary hakynda” Kanunyň kabul edilemgi.

Dünyä taryhy:

5.10.2010.ý-Beyik Britaniýanyň premýer-ministri Donald Kameron çaga seretmek üçin döwlet kömek pullaryny tölemek baradaky wadasynda tapylmandygy üçin öz saýlawçylaryndan ötünç sorady.

6.10.

Türkmenistanyň taryhy:

6.10.1835.ý- Pýort Fýodrowiç Rerberg dünýä inýär.Ol 1877-1878-nji ýyllarda rus-türk urşuna gatnaşdy.1881-nji ýylda bolsa Zakaspi oblastynyň başlygy we harby komandýuşisi boldy.

6.10.1916.ý- Tejen uýezdiniň Utamyş wolostynda päleçilige garşy gozgalaňyň başlanmagy. 2500-e golaý adam gatnaşyp, ýolbaşçylary Alty Sopy we Eziz han Çapyk.

6.10.1929.ý-TSSR-de arap elipbiýiniň latyn elipbiý bilen çalşyrylmagy.

6.10.1981.ý- Harby parad mahaly Müsüriň Prezidenti Anwar Sadat yslam fundamentalistleri tarapyndan öldürildi.

Bellik: 6.10.- Hatyra günü.

7.10.

Dünyä taryhy:

7.10.1949.ý-Germaniýa Demokratik Respublikasy(GDR) döredildi.

7.10.1989.ý- Germaniýa Demokratik Respublikasynda(GDR) respublikanyň 40-ýyllygy baýram edilýän mahaly,bolan waka “Mahmal rewolýusiýasy” adyny aldy.

7.10.2001.ý- Owganystan Yslam Respublikasynda başlan harby hereket “Synmajak erkinlik”adyny aldy.

Türkmenistanyň taryhy:

7.10.1571.ý- Osman soltany Selim III Ispaniýanyň Wenesiýanyň baştutanlygyndaky haçparazlary Inebahtan diýen ýerde ýeňýär.

7.10.2012.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Şweýasiýa Konferensiýasynda resmi saparda boldy.

7.10.2014.ý- Ýurdumyzyň Balkan welaýatynda “Altyn Asyr” gündogar bazary açyldy.

8.10.

Türkmenistanyň taryhy:

8.10.2015ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Özbegistan Respublikasyna resmi sapary.

9.10.

Türkmenistanyň taryhy:

9.10.1948.ý- SSSR-iň Ministrler Soweti “Aşgabadynyň ýer titremesinden heläkçilik çeken ilatyna gaýragoýulmasyz kömek bermek hakynda” karar kabul etdi.

9.10.2017.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow”Türkmenistanyň Gahrmany”diýen hormatly at berildi.(II gezek).

Dünyä taryhy:

9.10.2009.ý- ABŞ-nyň Prezidenti Barak Obama “Halkara diplomatiýasyny we adamlaryň arasyndaky hyzmatdaşlygy berkitmekäki ekstraraordinar tagallalary” üçin “Nobel” baýragyna mynasyp boldy.

10.10.

Dünyä taryhy:

10.10.1911.ý- Hytaýyň Uçan şäherinde ýaragly gozgalaň boldy.

Türkmenistanyň taryhy:

10.10.2008.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Türkmenistanyň Mejlisiniň deputatlarynyň saýlawlary hakynda” kanun kabul edildi.

Bellik: 10.10. Türkmenistanyň “Saglygy goraýyş we derman senagaty işgärleriniň” günü.

11.10.

Türkmenistanyň taryhy:

11.10.1990.ý- TSSR-de(Türkmenistan Sowet Sosialistik Respublikasy) Prezidenti wezipesi döredildi.

11.10.2007.ý- Paýtagtymyz Aşgabatda “Strategik meýilnamalaşdyryş we ykdysady ösüş”instuty açyldy.

11-12.10.2012.ý-Ruminiýanyň Prezidenti Traýan Besesku ýurdumyza ikinji gezek resmi saparda boldy.

12.10.

Dünyä taryhy:

12.10.1813.ý-Rus-eýran uşunyň netijesinde iki döwletiň arasynda “Gülüstan” şertnamasy baglanyşdy.

12-13.10.2011.ý-Awstriýanyň Federal Prezidenti Haýns Fişer ýurdumyza resmi saparda boldy.

13.10.

Dünyä taryhy:

13.10.1955.ý- Ýaponiýada sosialistik partiýanyň döredilmegi.

Türkmenistanyň taryhy:

13.10.2010.ý-Türkmenistan ýurdumyzyň Owadandep geňeşliginde gazbeton zawody guruldy.

14.10.

Türkmenistanyň taryhy:

14.10.1406.ý- Garagoýunly hökümdary Gara Ýusup bilen Temiriň agtygy Ebubekiriň arasynda Nahçwanyň günbatary Araz çäýynyň boýunda Çukursad diýen ýerde söweş.Söweşde Gara Ýusup ýeňiş gazandy.

14.10.1964.ý- SSKP MK-nyň(Sowet Soýuz Kommunistik Partiýasy Merkezi Komiteti) plenumynda Nikita Sergeýewiç Hruşşýow ähli partiýa we döwlet wezipelerinde boşadyldy we pensiýa ugradyldy.

14.10.2014.ý-Ýurdumyzyň Mary welaýatynda “Altyn Asyr” gündogar bazary açyldy.

15.10.

Türkmenistanyň taryhy:

15.10.2010.ý- Paýtagtmyz Aşgabatda “Oguzkent” myhmanhanasynyň açylmagy.

16.10.

Dünyä taryhy:

16.10.1856.ý-ABŞ-da Jon Braunyň gozgalaňy başalnyldy.

Türkmenistanyň taryhy:

16.10.2007.ý- Hazarýaka döwletleriniňTähranda ikinji sammiti geçirildi.

17.10.

Dünyä taryhy:

17.10.1905.ý- Rus patyşas Nikolaý II “Ilata raýat hukularyny we azatlyklarny berýändigini barada”manifeste gol çekdi.

Türkmenistanyň taryhy:

17.10.1932.ý- Soýuz hökümeti TSSR HKS-niň

(Türkmenistan Sowet Sosialistik Respublikasy Halk Komissarlar Soweti) maglumatyny diňläp, “Türkmenistanda maldarçylygy ösdürmek barada” ýörite kararyň kabul edilmegi.

17.10.2014.ý-Ýurdumyzyň Lebap welaýatynda “Altyn Asyr” gündogar bazary açyldy.

18.10.

Dünyä taryhy:

18.10.1989.ý- Germaniýa Demokratik Respublikasynyň(GDR) Prezidenti Erih Honekkeri iş başyndan aýryldy.

19.10.

Türkmentsitanyň taryhy:

19.10.2013.ý- Ýurdumyzda Halkara maýa goýum formunyň geçirilmegi.

20.10.

Dünýä taryhy:

20.10.1944.ý-Ikinji Jahan urşy wagty Belgrad faşistlerden azat edildi.

Türkmenistanyň taryhy:

20.10.1943.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň atasy Berdimuhamet Annaýewiň gulluk eden Stepnoý fronty Ikinji Ukrain fronty diýip atlandyryldy.

21.10.

Türkmenistanyň taryhy:

21.10.1740.ý-Nedir şanyň goşuny bilen Hywanyň goşunlarynyň arasynda ilkinji çaknyşyk Çeges diýen ýerde söweş boldy.

21.10.2003.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Dine uýmak erkinligi we dini guramalar hakynda “kanun.

22.10.

Türkmenistanyň taryhy:

22.10.1688.ý- Eýranyň Kelat diýen obasynda Nedir şa dünýä inýär.

22.10.1722.ý- Mir Mahmyt bilen Soltan Hüseyiniň goşunlarynyň arasynda Gülnabat diýen ýerde söweş, söweşde Mir Mahmyt ýeňýär.

23.10.

Türkmenistanyň taryhy:

23.10.1991.ý- Týumenden göçürilip ýurdumyza getirilen SNGIZ(Seýdi nebiti gaýtadan işleýän zawody) durku täzelenip işe girizildi.

23.10.2008.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Oýlap tapyşlar we senagat nusgalary hakynda”kanun kabul edildi.

24.10.

Dünýä taryhy:

24.10.1648.ý- Uzaga çeken Otuz ýllyk urşuň Westfal şertnamasy bilen tamamlanmagy.

24.10.1917.ý-Russiýada “Okýabr rewolýusiýasy”.

24.10.1929.ý- Nýu Ýorkuň gazna biržasynda “Gara sişenbe”wakasy boldy.

24.10.1945.ý-Bileşen Milletler Guramasynyň(BMG) düzgünnamasy kabul edildi. Şol gün Bileşen Milletler Guramasynyň(BMG) döredilen günü hökmünde belenildi.

25.10.

Türkmenistanyň taryhy:

25.10.2004.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Suw hakynda” Bitewi kanun kabul edildi.

25.10.2006.ý-Türkmenistan ýurdumyzda”Türkmenistanyň nebitgaz senagatyny ösdürmegiň 2030-njy ýyla çenli döwür üçin Maksatnamasy” kabul edildi.

25.10.2011.ý-- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow”Türkmenistanyň Gahrmany”diýen hormatly at berildi.(I gezek).

26.10.

Dünyä taryhy:

26.10.1856.ý- Eýranlylar Hyrady eýeledi.

Türkmenistanyň taryhy:

26.10.1991.ý- Türkmenistan Soýuz Sosialistik Respublikasynda (TSSR) ähli halk sala salşygy boldy.

26.10.1995.ý- Türkmenistan ýurdumyzda Ýaşuylaryň VI maslahaty boldy.

26.10.2000.ý- Türkmenistan ýurdumzyň paýtagty Aşgabatda beýikligi 118 metr bolan Garaşsyzlyk binasy açyldy.

27.10.

Türkmenistanyň taryhy:

27.10.1924.ý- Türkmenistan Sowet Sosialistik Respublikasynyň (TSSR) döredilmegi.

27.10.1991.ý- Türkmenistan ýurdumyz Garaşsyzlygyny gazandy.

28.10.

Dünyä taryhy:

28.10.1997.ý- Talibanlar Owganystany emirlik diýip ygılan etdi.

Türkmenistanyň taryhy:

28.10.2020.ý- Paýtagtymyzda “Mahabat” binalar toplumynyň açylmagy.

28.10.2020.ý- Paýtagtymyzda “Diwan” myhmanhanasynyň açylmagy.

29.10.

Dünyä taryhy:

29.10.1856.ý- Ženewa Konwensiýasy kabul edildi.

29.10.1923.ý- Türkiýe Respublikasynyň döredilýändigini jar edildi.

29.10.1956.ý- Wengriýadan sowet goşunlary çykarlydy.

30.10.

Dünýä taryhy:

30.10.1918.ý- Osman imperiýasy Birinji Jahan urşunda ýeňlendigini boýun aldy.

31.10.

Dünýä taryhy:

31.10.1918.ý- Awstriýa bilen Wengriýa Respublikalary döredi.

31.10.1984.ý- Hindistanyň premýer-ministri Indira Gandi iki sany sikh milletçisiniň atmagy netijesinde aradan çykdy.

NOÝABR

1.11.

Dünýä taryhy:

1.11.1856.ý- Iňliler Eýrana garşy söweşe başlady.

1.11.1922.ý- Osman imperiýasy dargady.

1.11.1993.ý- Ýewropa hyzmatdaşlygyny Ýewropa Bileleşigi(ÝB) diýip atlandyrmak hakyndaky ylalaşyk güýje girdi.

2.11.

Dünýä taryhy:

2.11.1841.ý- Ikinji iňli-owgan urşunyň tamamlanmagy.

2.11.1828.ý- Mihail Grigorýewiç Çernaýew Moglinsik guberniýasynyň Tubysk obasynda dünýä inýär. Ol 1865-1866-njy ýyllar aralygynda Türküstan oblastnyň harby gubernatory boldy.

3.11.

Dünýä taryhy:

3.11.2007.ý- Päkistanyň premýer-ministri Perwez Muşarraf ýurtda adatdan daşary ýagdaý girizýär, Konstitusiýasyny girizdi.

3.11.2009.ý- Birleşen Arap Emirlikleriniň(BAE) Prezidenti Halifa ben Zaid al- Nahaýýanyň Prezidentlik möhleti 5-ýyl uzaldyldy.

4.11.

Dünýä taryhy:

4.11.1848.ý- Fransiýada Ikinji respublikanyň Konstitusiýasynyň kabul edilmegi.

4.11.1956.ý- Ýanoş Kadryň ýolbaşçylygndaky Wengriýanyň wagtlaýyn hökümeti döredildi.

Türkmenistanyň taryhy:

4.11.1991.ý- Türkmenistan ýurdumyzda Gümrukhana komiteti döredildi.

5.11.

Dünýä taryhy:

5.11.1921.ý- Lenin bilen Suhe-Batoryň arasynda sowet-mongol dostlukl şertnamasynyň baglanyşylymagy.

5.11.1979.ý- Eýranyň söweşijileri ABŞ(Amerikanyň Birleşen Şatlary) Tährandaky ilçihanasyny eýelediler we 68 adamy zamun aldylar.

6.11.

Türkmenistanyň taryhy:

6.11.-19.12.1412.ý- Şirwanşa Ybraýym I, Gürji patyşasy Konstantiniň,Şekiniň hökümdary Sidi Ahmediň birleşen goşunlary Garagoýunlylara garşy Kura derýasynyň boýunda söweş alyp barýarlar.Netijede Garagoýunllar ýeňiş gazanýar.

6.11.1740.ý- Owganystandaky Owşar nesilşalygynyň şasy Nedir şa Düýeboýundan Hazarspa tarap ýöriş etdi.

6-9.11.1918.ý-Sowetleriň Bütünrussiýa adatdan daşary VI gurlutaýy.

6.11.2020.ý- Paýtagtymyz Aşgabatda “Saglyk”binasynyň gurulmagy.

6.11.2020.ý- Türkmenistan ýurdumyzyň Ahal welaýatynda “Bagabat” şypahansynyň açylyş dabarasy.

7.11.

Dünýä taryhy:

7.11.1929.ý- Staliniň “Beýik öwürlişigiň ýyly”makalasy.

7.11.2000.ý- Ahyrynda ABŞ-nyň (Amerikanyň Birleşen Şatlary) Ýokary Sudy tarapyndan karar esasynda Jorj Buş ABŞ-nyň 43-nji Prezidenti hökmünde saýlanyldy.

8.11.

Dünyä taryhy:

8.11.1632.ý-Lýusteniň ýanynda söweş.

8.11.1739.ý-Panipat söweşi.

8.11.2011.ý- Wengriýanyň Prezidenti Pall Şmitt ýurdumyza resmi saparda boldy.

9.11.

Dünyä taryhy:

9.11.1799.ý- Fransiýada 18-nji brýumer döwlet agdarylyşygy.

9.11.1989.ý- Berlin diwary ýykyldy.Şol wakadan soň Germaniýa Demokratik Respublikasynyň (GDR) Prezidenti Egon Krenz wezipesinden boşadyldy.

9.11.1989.ý- Bolgariýada 78-ýaşly Žiwkow kommunistik partiýasynyň ýolbaşçylygndan aýrylp,ýerine 53-ýaşly Peter Mladnew geçdi.

10.11.

Türkmenistanyň taryhy:

10.11.1467.ý- Akgoýunly hökümdar Uzyn Hasan bilen Jahan şa Muş düzlüğinde söweşýärler,söweşde Jahan şa ýeňilýär we ölýär.

Dünyä taryhy:

10.11.1918.ý- Fridrih Ebertiň ýolbaşçylygynda “Halkyň ygtýarly soweti”döredildi.

11.11.

Dünýä taryhy:

11.11.1879.ý- Fransiýadaky administratiw-dolandyryş bölünişigi department görnüşe geçdi.

11.11.1918.ý- Birinji Jahan urşunda Kompheýn tokaýlygnda uruş hereketlerini ýatyrmak hakynda şertnama gol çekdi.

11.11.1991.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Türkmen demir ýol” edarsy döredildi.

11-12.11.2010.ý- Türkiýäniň Prezidenti Abdylla Gül ýurdumyza resmi saparda boldy.

12.11.

Dünýä taryhy:

12.11.1918.ý- Awstriýa Respublika diýlip yglan edildi.

Türkmenistanyň taryhy:

12.11.1991.ý- Türkmenistan ýurdumyza Magtymguly adyndaky Ýaşlar guramasy döredildi.

13.11.

Türkmenistanyň taryhy:

13.11.2020.ý- Türkmenistan ýurdumyzyň Ahal welaýatynda 200 orunlyk Ýokanç keseller hasahanasynyň açylmagy.

14.11.

Türkmenistanyň taryhy:

14.11.1740.ý- Hywa hanlygynyň goşunlary galadan çykyp Nedir şa boýun bolýandyklaryny aýtdy.

14.11.2011.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Päkistan Respublikasyna ilkinji resmi saparda boldy

14-15.2017.ý-Owganystan boýunça sebit ykdysady hyzmatdaşlygyň VII maslahatynyň (RECCA VII)çäginde Owganystan-Türkmenistan-Azerbaýjan-Gruziýa-Türkiýe halkara ulag geçelgesini döretmek boýunça baştaraplaýyn Ylalaşga gol çekildi.

15.11.

Dünýä taryhy:

15.11.1870.ý- Germaniýa frank-prus urşunyň dowam edýän döwri Baden we Gessen bilen ylalaşyk baglanyşyldy.

15.11.2012.ý-Hytaý Halk Respublikasynyň(HHR) başlygy Hu Szintao Hytaý Kommunistik Partiýasynyň Baş sekretary wezipesine Si Szinpine tabşyrdy.

16.11.

Türkmenistanyň taryhy:

16-18.11.2008.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Awstriýa Respublikasyna Konfederasiýa resmi saparda boldy.

17.11.

Dünýä taryhy:

17.11.2001.ý- Kosowanyň ýerli parlamentinde saýlawlar geçirildi.

Türkmenistanyň taryhy:

17.11.2015.ý- Paýtagtymyz Aşgabatda “Türkmenistanyň nebiti we gazy-2015” atly 20-nji halkara serisiniň geçirilmegi.

18.11.

Türkmenistanyň taryhy:

18.11.2010.ý- Ýurdumyzda “Nebit we gaz 2010” atly halkara serginiň geçirilmegi.

19.11.

Dünyä taryhy:

19.11.1942.ý- Ikinji Jahan urşunda Stalingradyň eteginde sowet we nemes goşunlary söweşdiler.

20.11.

Dünyä taryhy:

20.11.1947.Ý- Angliýanyň şu wagtky şa aýaly Ýelizaweta II Filipp bilen toý tutýar.

20-24.11.1989.ý- Ruminiýada Kompartiýanyň gurultaýynda,kommunistik partiýasynyň ýolbaşçysy Çauşeskä “Gahrmanlaryň gahrymany”diýen döwlet sylagy berildi.

Türkmenistanyň taryhy:

20.11.1989.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Çaganyň hukuklary hakynda Konwensiýa “ kabul edildi.

20.11.2020.ý- Türkmenistanyň İçeri İşler Ministrliginiň Mälikguly Berimuhamedow adyndaky ýaşaaýyş jaý toplumynyň açylyş dabarasy.

21.11.

Türkmenistanyň taryhy:

21.11.1932.ý- TSSR-de 17.10.1932.ý çykan karara laýyklykda çarwa hojalyklary iki ýyllap salgytlaryň ähli görnüşlerinden boşatmak,tohumluk dänäni mugt bermek, oturmly durmuşa geçenleri galla taýýarlamak borjundan boşatmak ýaly ýeňillikler döredildi.

Dünyä taryhy:

21.11.1945-1.10.1946.ý- Nýunbergede(Germaniýa) Ikinji Jahan urşundan soň kazyýet seljermesi guraldy.Jemi 12 adama ölüm jezasy berildi.

22.11.

Dünýä taryhy:

22.11.1963.ý- ABŞ-nyň 35-nji Prezidenti Jon Kendi Tehas ştatynyň Dallas şäherinde üsti açyk barýarka atlyp öldürildi.

22.11.2005.ý- Angela Merkel Germaniýanyň taryhynda ilkinji zenan kansler boldy.

Türkmenistanyň taryhy:

22-25.11.2011.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň Hytaýa resmi saparynda Hytaýyň 100 million ilatly günorta-gündogar welaýaty bolan Guanduna türkmen gazynyň berilmegine baglanyşylan çärä gatnaşdy.

23.11.

Dünýä taryhy:

23.11.1870.ý-Germaniýa frank-prus urşunyň dowam edýän döwri Bawariýa bilen ylalaşyk gazandy.

Türkmenistanyň taryhy:

23.11.1846.ý- Maksud Alyhanow- Awarskiý Dagystanda dünýä inýär. Ol 1883 ýylda Mara gelýär we ýerli ilatyň tabyn bolmagyny,ruslara garşylyk görkezmegini biderekdigini,eger garşylyk görkezilse Gökdepede bolan wakanyň ýene gaýtalanjakdygyny aýdypdy.

24.11.

Türkmenistanyň taryhy:

24.11.1072.ý-Seljuk imperiýasynyň soltany Alp Arslan aradan çykdy.

24.11.1221.ý- Çingiz hanyň özüniň başda durmagynda Nilýap diýen ýerde Jelaleddini ýeňlişe sezewar edýär.

24.11.1995.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Türkmenistanyň Ministrler Kabineti hakynda” kanun kabul edildi.

Dünýä taryhy:

24.11.2001.ý- Bileşen Milletler Guramasynyň(BMG) Kosowadaky ýörite wekili tarapyndan 17.11.2001.ýyldaky ýerli parlament saýlawlary yglan edildi.

25.11.

Türkmenistanyň taryhy:

25.11.1822.ý- Pýotr Semýonowiç Wannowskiý dünýä inýär. Ol 1881-1889-njy ýyllar aralygynda Zakaspi oblastynda harby ministr wezipesinde işleýär.

25.11.2020.ý- Türkmenistan ýurdumyzň Balkan welaýatynda täze Baş metjidiň açylyş dabarasy.

Dünýä taryhy:

25.11.1870.ý- Germaniýa frank-prus urşunyň dowam edýän döwri Wýurtemberg bilen ylalaşyk baglanyşdy.

25.11.1936.ý- Germaniýa bilen Ýaponiýanyň arasynda Berlinde “Agressiw harby Soýuz” şertnamasy baglanyşyldy.

26.11.

Türkmenistanyň taryhy:

26.11.2016.ý-Türkmenistan ýurdumyzyň BMG-niň 71-nji sessiýasyna gatnaşmagy.

27.11.

Dünýä taryhy:

27.11.1919.ý- “Antanta” döwletleri bilen Bolgariýanyň arasynda Neý şertnamasy baglanyşyldy.

Türkmenistanyň taryhy:

27.11.2010.ý- Ýurdumyzda “Döwlet býujeti” hakyndaky kanuna goşmaçalaň we üýtgeşmeleň girizilmegi.

28.11.

Dünýä taryhy:

28.11.1912.ý- Albaniýa özbaşdak döwlet boldy.

28.11-1.12.1943.ý- Ikinji Jahan urşunyň gidişi barada Tähranda Staliniň(SSSR-iň Prezidenti), Ruzweltiň(ABŞ-nyň Prezidenti) we Çerçiliň(Beýik Britaniýanyň premýer-ministri)gatnaşmagynda maslahat boldy.

28.11.1989.ý- Günbatar we Gündogar Germaniýany birleşdirmek barada meýilnama orta atyldy.

29.11.

Türkmenistanyň taryhy:

29.11.1729.ý-Nedirguly Eýranyň Mürçe-Hürt diýen ýerinde owganlylary ýeňlişe sezewar edýär.

Dünýä taryhy:

29.11.1947.ý- Palestinda ýewreý we arap döwletlerini döretmek barada Bileşen Milletler Guramasy (BMG) karar kabul etdi.

29.11.2012.ý- Baş Assambleýada sese goýlanda sesleriň kölügini Ysraýyl döwleti alyp, Palestina synçy döwlet derejesini alýar.

30.11.

Türkmenistanyň taryhy:

30.11.1510.ý- Sefewi şasy Ysmaýyl bilen Muhammet Şeýbanynyň arasnda Talhatanbaba diýen ýerde söweş.Netijede Ysmaýyl şa ýeňiş gazandy.

30.11.1885.ý- Aşgabada ilkinji otlynyň gelmegi.

30.11.-5.12.1917.ý- Aşgabatda oblast sowetleriniň IV gurultaýynyň bolup,onda ähli häkimýetiň sowetlere geçýändigini ygylan edildi.

Dünýä taryhy:

30.11.1854.ý- ABŞ-nyň we Ýaponiýanyň arasynda söwda şertnamasy Simoda we Hakodate şäherleri söwda üçin açyldy.

30.11.1939.ý- SSSR-iň Finlandiýa garşy uruş ygylan etdi. Bu uruş taryha “Sowuk uruş”ady bilen girdi.

DEKABR

1.12.

Dünýä taryhy:

28.11.-1.12.- Tähran maslahaty.

Türkmenistan taryhy:

1.12.2007.ý- Türkmenistanyň, Russiýanyň, Eýranyň we Gazagystanyň tagallalary bilen Demirgazyk-Günorta ulag geçelgesini döretmeklige girişildi.

2.12.

Dünýä taryhy:

2.12.1805.ý- Austerliniň eteginde söweş.

2.12.1852.ý- Fransiýada Patyşalyk düzgüni dikeldildi.

2.12.1971.ý- Birleşen Arap Emirlikleri(BAE) atly Federatiw döwlet döredi.

Türkmenistan taryhy:

2-6.12.1991.ý- Türkmenistan ýurdumyzyň ilkinji Prezidenti Saparmyrat Ataýewiç Nyýazowyň Türkiýe Respublikasyna ilkinji resmi iş sapary boldy.

3.12.

Dünýä taryhy:

3.12.2007.ý- Russiýanyň Döwlet Dumasynda saýlawlar geçirildi. Netijede “Bütewi Russiýa” partiýasy gazandy.

Türkmenistan taryhy:

3.12.2014.ý- Türkmenistanyň, Russiýanyň, Eýranyň we Gazagystanyň bilelikde gurluşygyny alyp barýan Demirgazyk-Günorta ulag geçelgesiniň Bereket-Etrek-Gürgen aralygy guruldy.

4.12.

Dünýä taryhy:

4.12.1936.ý- Gazagystan we Gyrgyzystan Sowet Sosialistik Respublikalarynyň döredilmegi.

5.12.

Dünýä taryhy:

5-9.12.1936.ý- SSSR-iň täze Konstitusiyasynyň Sowetleriň Adatdan daşary VII Bütinsoýuz gurultaýynda kabul edilmegi.

5.12.1936.ý- Ermenistan Sowet Sosialistik Respublikasy döredi.

5.12.1936.ý- Garagalpagystan awtonom sosialistik Respublikasy Özebeistan Sowet Sosialistik Respublikasynyň(ÖSSR) düzümine girdi.

5-6.12.1941.ý-Ikinji Jahan urşunda SSSR bilen Germaniýa Moskwanyň eteginde çaknyşdylar.Netijede Germaniýa uly ýeňlişe sezewar boldy.

Türkmenistan taryhy:

5.12.2008.Ý- Türkmenistanyň “Döwlet senasy hakynda” kanun.

6.12.

Dünýä taryhy:

6.12.1917.ý-Finlandiýa öz garaşsyzlygyny jar etdi.

Türkmenistan taryhy:

6-8.12.2011.ý-Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň Malaziýa döwletine ilkinji resmi sapary boldy.

7.12.

Dünyä taryhy:

7.12.1797.ý- Napoleon Bonopartyň Pariže trýumfator şöhratly ýeňiji hökmünde dolanmagy.

7.12.1941.ý- Ikinji Jahan urşunda Ýaponiýa ABŞ-nyň Gawaý adalaryndaky Pýorl-Harbor bazasynyň üstüne çozdy.

8.12.

Dünyä taryhy:

8.12.1987.ý- SSSR bilen ABŞ “Ýakyn we orta uzaklyga atýan raketalary ýok etmek barada” Waşington şertnamasyna gol çekildi.

8.12.1991.ý- Belowežde(Brestiň golaýy) Belarusiýanyň, Russiýanyň Ukrainanyň döwlet ýolbaşçylary (“Brest üçlügi”) Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşygyny (GDA) döretmek barada ylalaşyga gol çekdiler.

9.12.

Türkmenistan taryhy:

9.12.1881.ý- Patyşa Russiýasy Eýran bilen araçäk çekmek barada ilkinji şertnama gol çekilmegi

10.12.

Türkmenistan taryhy:

B.e.öň.10.12.522.ý- Faradanyň gozgalaňy.

10.12.2010.ý- “Ýurdumyzda” Türkmenistanyň parahatçylyk söýüjilikli halkara başlangyçlary we durnukly ösüşi”

10.12.1948.ý- BMG(Birleşen Milletler Guramasy) tarypdan “Adam hukuklarynyň ähliumumy Jarnama” Kabul edildi.

11.12.

Türkmenistan taryhy:

11.12.1048.ý- Gündogaryň görnükli alym şahyry Abu Reýhan al-Biruny aradan çykdy.

11.12.1880.ý- Gökdepe galasyny goramak üçin Ahal türkmenlerine Marydan Topaz hanyň baştutanlygynda 2 müň atly goşun iberildi.

11.12.2010.ý- Aşgabatda Türkmenistan-Owganystan-Päkistan-Hindistan(TAPI) gaz geçirijisiniň taslamasyna gatnaşygy döwletleriň baştutanlarynyň nobatdaky Sammiti geçirildi.

12.12.

Türkmenistan taryhy:

12.12.1925.ý- Eýranda Gajarlar nesilşalygynyň ýkylandygyny jar edildi.

12.12.1995.ý- Bileşen Milletler Guramasynyň (BMG) baş Assambleýasynda “Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplygy” hakynda kararnama kabul edildi.

Dünýä taryhy:

12.12.1993.ý- Ählihalk ses berlişiginiň netijesinde Russiýanyň täze Konstitusiýasy kabul edildi.

Bellik: 12.12.-“Bitaraplyk” baýramy.

13.12.

Türkmenistan taryhy:

13.12.1991.ý- Aşgabatda Orta Aziýa respublikalarynyň we Gazagystanyň ýolbaşçalary (“Aşgabat başligi”) ýygnanyp Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşygyny (GDA) döretmegiň meselelerine seretdiler. Olar GDA-ny döredijiler dine Russiýa, Ukraina, Belarussiýa bolman, onuň düzümine girjek ähli döwletler bolmalydygy barada ylalaşdylar.s

13.12.2015.ý- Türkmenistan-Owganystan-Päkistan-Hindistan(TAPI) gaz geçirijisiniň gurлуşygy başlanyldy.

14.12.

Dünyä taryhy:

14.12.1825.ý- Russiýada dekabristleriň gozgalaňy.

Türkmenistan taryhy:

14.12.1992.ý- Aşgabatdaky Halk Maslahatynda Umumymilli “Galkynyş” hereketiniň başlaýandygy yglan edildi.

14.12.1992.ý- Aşgabatdaky Halk Maslahatynda ýurdumyzyň ilkinji döwlet meýilnamasy “10 ýyl abadançylyk” maksatnamasy kabul edildi.

14.12.1992.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Ýerasty baýlyklar hakynda” kanun kabul edildi.

14.12.1994.ý- Türkmenistan ýurdumyzda Ikinji gezek Parlament saýlawlary geçirildi.

14.12.2009.ý- Türkmenistan Hytaýa çekilen gaz geçirijisiniň ulanylmaga berildi.

Bellik: 14.12.-Türkmenistanda”Nebitgaz senagaty we geologiýa işgärleriniň”güni.

15.12.

Türkmenistan taryhy:

15.12.1983.ý- - Bileşen Milletler Guramasy (BMG) ýadro urşuny ýazgarýan gurama hem-de ýadro ýaraglaryny öndürmegi we synaglar geçirmegi bes etmäge çagyryş bilen çykyş etdi.

15.12.1997.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Türkmenistanyň Saglygy goraýyş we derman senagat ministri boldy.

15.12.2012.ý- Türkmenistan ýurdumyzda ilat ýazuwy geçirildi.

Dünyä taryhy:

15.12.1995.ý- Fransiýanyň paýtagty Parižde Bosniýa bilen Gersegowinanyň arasynda ýaraşyk barada ylalaşyga gol çekildi.

16.12.

Türkmenistan taryhy:

16.12.1947.ý- TSSR-de uruş döwründe girizilen azyk önümlerini kartoçka bilen paýlamak düzgüni ýatyryldy hem-de pul özgertmesi geçirildi.

16.12.1991.ý- Türkmenistan ýurudumyzda Demokratik partiýa döredildi.

16.12.1991.ý- Türkiýe Respublikasy ýurdumyzyň garaşsyzlygyny ygylan etdi.

16-18.12.2009.ý- Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Ýaponiýa döwletine ilkinji resmi sapar boldy.

17.12.

Dünýä taryhy:

17.12.1989.ý- Ruminiýanyň Timişior şäherindäki öz akymlaýyn halk çykyşlaryny Kommunistik partiýanyň ýolbaşçysy Çauşeski basyp ýatrды.

17.12.1991.ý- Russiýa Soýuz Federatiw Sosialistik Respublikasynyň (RSFSR) Ýokary Soweti “SSSR-iň döredilmegi baradaky şertnamany ýatırmak hakyndaky” karary çykaryldy.

17.12.1997.ý- Brýussel maslahatynda Gündogar Ýewropada we SSSR-iň çäginde garaşsyzlygyny gazanan täze döwletleri ykrar etmegiň ölçegleri hakda Jarnama kabul edildi.

18.12.

Türkmenistan taryhy:

18.12.2000.ý- Türkmenistan ýurdumyzda Türkmenbaşy dokma toplumy işe girizildi.

18.12.2008.ý- Bolgariýa Respublikasynyň Prezidenti Georgiý Pyrwanow ýurdumyza resmi sapara geldi.

18.12.2015.ý- “Görogly” şadessanymyz türkmen nusgasy ÝUNESKO-nyň Maddy däl medeni mirasynyň görnükli nusgalarnyyň sanawyna girizildi.

19.12.

Dünyä taryhy:

19.12.1941.ý- Koreýa Respublikasynyň 10-njy Prezidenti bolan Li Mýon Bak dogulýar.

19-21.12.1991.ý- Almatada(Gazagystan) “Brest üçlügi”we “Aşgabat başliginiň” we Ermenistanyň ýolbaşçylary duşuşdylar we Garaşsyz Döwletleriniň Arkalaşygynyň (GDA) döredilýändigini jar edildi.

19.12.2008.ý- Bileşen Milletler Guramasynyň (BMG) Baş Assambleýasynyň 63-nji mejlisinde dünýäniň 192-döwletiniň goldamagynda Türkmenistanyň başlangyjy boýunça “Energiýa serişdeleriniň ygtybarly we durnukly üstaşyr geçirilmegi hem-de durnukly ösüşi we halkara hyzmatdaşlygyny üpjün etmekde onuň orny”atly Rezolýusiýany kabul edildi.

20.12.

Türkmenistan taryhy:

20.12.1996.ý- Türkmenistan ýurdumyzda “Atmosfera howasyny goramak hakynda”kanun kabul edildi.

21.12.

Dünyä taryhy:

21.12.1990.ý- Horwatiýa serb ilatly welaýatlary Serb Kraýnasy (Serb ülkesi)atly awtanom oblasty döredildi.

Türkmenistan taryhy:

21.12.2006.ý- Türkmenistanyň ilkinji Prezidenti Saparmyrat Ataýewiç Nyýazowyň aradan çykan günü.

22.12.

Dünyä taryhy:

22-29.12.1920.ý-Sowetleriň Bütinrussiýa VIII gurlutaýy.

22.12.1945.ý- Wenger Halk Respublikasynyň döredilmegi.

22.12.1947.ý- Italiýanyň Konstitusiýasy kabul edildi.(6-bölüm,133-madda)

23.12.

Türkmenistan taryhy:

23.12.1876.-Osman imperiýasynyň Konstitusiýasy kabul edildi.

23.12.1880.ý- Rus generaly Petrusewiç Gökdepe galasynyň gündogarynda ýerleşýän Jümme galasyny eýelemäge ugradyldy.

23.12.1883.ý- Tejeniň Patyşa Russiýasy tarapyndan eýelenmegi.

23.-28.12.1921.ý- Sowetleriň Bütinrussiýa XI gurlutaýy.

23-27.1922.ý-Sowetleriň Bütinrussiýa X gurlutaýy.

24.12.

Dünyä taryhy:

24.12.1911.ý Görnükli Hytaý rewolýusion demokraty Sun Ýat-Seniň sürgünden öz Watanyna dolanyp gelmegi.

24.12.1989.ý- Ruminiýada Kompartiýanyň ýolbaşçylygyna Ion Ilieskun saýlanyldy.

25.12.

Dünyä taryhy:

25.12.1991.ý-Mihail Sergeýewiç Garbaçýow teleýaýlym boýunça halka ýüzlenmesinde özüniň iş başyndan aýrylandygyny yglan etdi.Taryhda 69-ýyl 360-gün dowan hokum süren SSSR dargady.

25.12.1991.ý- Russiýa Soýuz Federatiw Sosialistik Respublikasynyň (RSFSR) ady üýtgedilip Russiýa Federasiýasy atly täze ady bilen tassyklanyldy.

26.12.

Dünyä taryhy:

26.12.1825.ý- Russiýanyň imperatorlygyna Nikolaý I saýlanylmagy.

Türkmenistan taryhy:

26.12.2007.ý- Türkmenistan ýurdumyzda adatdan daşary Halk Maslahaty bolup geçdi.

27.12.

Türkmenistan taryhy:

27.12.1991.ý- Hytaý Halk Respublikasy (HHR) Türkmenistan ýurdumyzň Garaşsyzlygyny yglan etdi.

27.12.1995.ý- Türkmenistanyň “Hemişelik Bitaraplygy hakynda” Konstitusion kanunyň kabul edilmegi.

28.12.

Türkmenistan taryhy:

28.12.1880.ý- Gökdepe galasyny goraýjylar gije elleri sowuk ýaragly ruslaryň üstüne hüjüm etdiler.

28-29.12.1951.ý- TK(b)P MK-nyň(Türkmenistan Kommunistik (bolşewikler) Partiyasy Merkezi Komiteti) plenumynda türkmen medeniýetiniň ajaýyp ýadygärligi bolan “Gokut ata” dessany halka ýat we zyýanly eser hökmünde häsiýetlendirildi.

29.12.

Dünyä taryhy:

29.12.1911.ý-Nankinde (Hytaý) rewolýusion maslahat bolýar.Maslahatda ýurduň Konstitusiýasy kabul edildi.Hytaý Respublikasynyň döredilýändigini jar edildi.

30.12.

Türkmenistan taryhy:

30.12.1880.ý- Gökdepe galasyny goraýjylar ikinji gezek gije elleri sowuk ýaragly ruslaryň üstüne hüjüm etdiler.

30.12.1922.ý- SSSR döredi.

30.12.1922.ý- Gruziýa SSSR-iň düzümine girdi.

30.12.1922.ý-Sowetleriň Bütinrussiýa XII gurlutaýy.

30.12.1969.ý- TSSR-de Maý-Baýramaly-Aşgabat-Büzmeýin gaz geçirijisini ulanylmaga berilmegi.

31.12.

Türkmenistan taryhy:

31.12.1999.ý- Russiýa Federasiýasynyň Prezidenti Boris Ýelsin teleýalym arkaly halka ýüzlenmesinde indiki ýylyň ortalaryna çenli özüniň Prezidentlik ygtyýarlyklarynyň bardygyna garamazdan Russiýa Federasiýasynyň Prezidentliginden meýletin el çekýändigini yglan etdi.Ýerine W.W.Putin saýlanldy.

MAZMUNY:

Giriş.....	1
Ýanwar.....	7
Fewral.....	15
Mart.....	23
Aprel.....	32
Maý.....	41
Iýun.....	52
Iýul.....	61
Awgust.....	70
Sentýabr.....	80
Oktýabr.....	90
Noýabr.....	100
Dekabr.....	110

